



รัฐสภาสาร

ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๒ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ISSN 0125-0957



LIIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand



รัฐสภาสาร

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย
- เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภาและอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

นางสาวบังอร อิมโอชา
ผู้อำนวยการ

นายประเสริฐ ดวงวิชัย

นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์
บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา
นางพรพิมล ธิรคุณโกวิท
นายสรรเสริญ สืบสหการ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอรินญา กิรติพงศ์ไพบูลย์
ผู้จัดการและสมุหบัญชี

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร
ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภาสาร
ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
โทร. ๒๕๒๖๑๘๑-๘๘ ต่อ ๒๓๗

สำนักงานหนังสือพิมพ์ รัฐสภาสาร
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
ถนนอุทองใน ดุสิต กรุงเทพฯ
โทร. ๒๕๒๖๑๘๑-๘๘ ต่อ ๒๒๕

บอกรับเป็นสมาชิก

ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โดยส่งเช็คไปรษณีย์หรือธนาคาร
สั่งจ่าย ณ. ที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐
กำหนดออกเดือนละหนึ่งฉบับ อัตราค่าบำรุง ปีละหกสิบบาท



LIBRT

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๒ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ISSN 0125-0957



LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

สารบัญ

๑. อำนาจหน้าที่และบทบาทของประธานสภา (ต่อจากฉบับที่แล้ว) ๕
๒. รูปแบบและการยกร่างพระราชบัญญัติ ๓๑

ในเรื่องนี้ผู้เขียนได้เขียนให้เห็นถึงรูปแบบและหลักการของวิธีการยกร่างพระราชบัญญัติตามขั้นตอนโดยละเอียด นับตั้งแต่ความหมายของร่างพระราชบัญญัติ, รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติอันมีส่วนประกอบ ๓ ส่วนคือ ตัวร่างพระราชบัญญัติ ส่วนประกอบของร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับการประชุมสภา นอกจากนั้นผู้เขียนได้เพิ่มเติมในส่วนที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่เป็นประสบการณ์ของผู้เขียนเอง ได้แก่ สิ่งที่ต้องกระทำก่อนจัดเตรียมเนื้อหา, เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ, วิธีร่างพระราชบัญญัติ, และลักษณะของร่างพระราชบัญญัติที่ดี พร้อมทั้งยกตัวอย่างให้เห็นในลักษณะต่าง ๆ ทั้งหมดนี้จะทำให้เข้าใจในร่างพระราชบัญญัติอันเป็นการเริ่มต้นของร่างพระราชบัญญัติที่จะมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย

อำนาจหน้าที่และบทบาทของประธานสภา

โดย อุมาสีร์ สอาดเอี่ยม

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอญัตติ

๑.๑๒ อำนาจในการพิจารณาสั่งให้บรรจุญัตติที่เสนอโดยสมาชิกวุฒิสภาหรือคณะรัฐมนตรีเข้าระเบียบวาระการประชุม

๑.๑๓ อำนาจในการวินิจฉัยว่าญัตติใดเป็นญัตติคว่ำหรือไม่และเมื่อวินิจฉัยแล้วให้แจ้งผู้เสนอญัตติทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น

๑.๑๔ อำนาจในการบรรจุญัตติคว่ำเข้าระเบียบวาระการประชุมในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ โดยจะบรรจุเพิ่มเติมในระเบียบวาระการประชุมที่จัดไปแล้วก็ได้

๑.๑๕ อำนาจในการอนุญาตให้นำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับญัตติที่ตกไปแล้วเสนอได้อีกในสมัยประชุมเดียวกัน เมื่อพิจารณาเห็นว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการอภิปราย

๑.๑๖ อำนาจในการอนุญาตให้ผู้ขออภิปรายคนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ ผู้รับรองญัตติหรือผู้รับรองคำแปรญัตติ และผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย

๑.๑๗ อำนาจในการให้ผู้ที่ได้อภิปรายพอสมควรแล้ว หยุดอภิปราย

๑.๑๘ อำนาจในการขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ ในกรณีเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว

๑.๑๙ อำนาจในการอนุญาตให้บุคคลใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายอภิปรายแทนไม่ว่าการอภิปรายนั้นจะเป็นการแถลงต่อที่ประชุม การตอบข้อซักถามของสมาชิกหรือการกล่าวอย่างอื่น

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงมติ

๑.๒๐ อำนาจในการขอให้ที่ประชุมลงมติ ในกรณีที่จะต้องมิตติของสภา

๑.๒๑ อำนาจในการสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ



LI RT

๑.๒๒ อำนาจในการถามที่ประชุมสำหรับญัตติที่ไม่มีผู้คัดค้านว่ามีผู้เห็นเป็น
อย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นให้ถือว่าที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยญัตตินั้น

๑.๒๓ อำนาจในการประกาศมติต่อที่ประชุมทันทีเมื่อได้นับคะแนนเสียงแล้ว
ถ้าเรื่องใดรัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับกำหนดว่ามติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียง
ถึงจำนวนเท่าใด ก็จะประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงข้างมากถึงจำนวนที่กำหนดไว้หรือไม่

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกรรมาธิการ

๑.๒๔ อำนาจในการกำหนดวิธีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมาธิการ

๑.๒๕ อำนาจในการร้องขอต่อสภาให้คณะกรรมาธิการใดดำเนินกิจการนอก
สมัยประชุมได้

๑.๒๖ อำนาจในการแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี ในกรณีที่วุฒิสภาเห็นด้วยกับ
ข้อสั่งเกิดของคณะกรรมาธิการ

๑.๒๗ อำนาจในการขอให้ที่ประชุมวุฒิสภายาวเวลาที่ได้กำหนดให้คณะ-
กรรมาธิการใดกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาจะไม่เสร็จภายในเวลาที่
กำหนด

ในกรณีนอกสมัยประชุม ซึ่งวุฒิสภามีมติให้คณะกรรมาธิการนั้นดำเนินกิจการ
นอกสมัยประชุมได้แล้ว ประธานวุฒิสภามีอำนาจอนุญาตให้ขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่
เห็นสมควร แล้วแจ้งให้วุฒิสภาทราบภายหลัง

๑.๒๘ อำนาจในการขอให้คณะกรรมาธิการใดดำเนินกิจการนอกสมัยประชุม
เมื่อเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งกิจการของสภา หลังจากปิดสมัยประชุมแล้ว
โดยประธานวุฒิสภาต้องแจ้งให้วุฒิสภาทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา

๑.๒๙ อำนาจในการขอให้วุฒิสภาตั้งซ่อมกรรมาธิการในการที่ตำแหน่ง
กรรมาธิการในคณะกรรมาธิการใดว่างลง

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

๑.๓๐ อำนาจในการแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทราบว่าในการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติวุฒิสภามีมติเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร
หรือให้แก้ไขเพิ่มเติม

๑.๓๑ อำนาจดำเนินการเพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎรขยายเวลาออกไปเป็นพิเศษ
ถ้าการพิจารณาของวุฒิสภาน่าจะไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ



๑.๓๒ อำนาจในการส่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติ โอนงบประมาณรายจ่ายซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว ส่งให้คณะกรรมการ วิสามัญของวุฒิสภาเป็นการด่วน และคณะกรรมการจะพิจารณาศึกษาพร้อมทั้ง รายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติ ดังกล่าวข้างต้น เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้น พร้อม รายงานความเห็นของคณะกรรมการ จะบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมเป็นเรื่องด่วน

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกระทู้ถาม

๑.๓๓ อำนาจในการวินิจฉัยว่ากระทู้ถามที่สมาชิกวุฒิสภายื่นเสนอนั้นมีข้อความ เป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายหรือไม่ และระบุด้วยหรือไม่ว่าจะให้ตอบใน ราชกิจจานุเบกษาหรือในที่ประชุมสภา กระทู้ถามนั้น มีสาระสำคัญหรือพฤติการณ์ ต่างไปจากกระทู้ที่ได้เคยมีผู้ถามแล้วหรือไม่ และกระทู้ถามใดมีลักษณะเป็นกระทู้ถาม ด่วนหรือไม่

๑.๓๔ อำนาจในการจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง โดยให้บรรจุ เข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ส่งไป

ในกรณีเป็นกระทู้ถามด่วน ประธานวุฒิสภาจะรีบจัดส่งกระทู้ถามด่วนนั้นไป ยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และต้องแจ้งไปด้วยว่าจะกำหนดให้ผู้ตั้งกระทู้ถามถามเรื่องนั้นใน การประชุมครั้งใด โดยประธานวุฒิสภาจะคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์และความ สนใจของประชาชน ซึ่งควรจะทราบโดยปัจจุบันเป็นหลัก

๑.๓๕ อำนาจในการอนุญาตให้ถามตามลำดับ เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ถ้ามีกระทู้ถามด่วน ประธานสภา จะอนุญาตให้ถามก่อนกระทู้ถามธรรมดา ถ้ามีกระทู้ถามด่วนหลายกระทู้ ประธานจะอนุญาตให้ถามก่อนหลังตามที่เห็น สมควร

๑.๓๖ อำนาจอนุญาตให้ผู้ตั้งกระทู้ถามซักถามได้เกิน ๓ ครั้งเมื่อผู้ตั้งกระทู้ถาม ขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็น

๑.๓๗ อำนาจในการขยายเวลาการตอบกระทู้ถามในที่ประชุม ซึ่งกำหนดเวลา เฉพาะกระทู้ถามไม่เกินหนึ่งชั่วโมง

๒. อำนาจหน้าที่ในการเป็นประธานของที่ประชุมวุฒิสภา

ในการประชุมใด ๆ ก็ตาม จะต้องมิใช่ประธานของที่ประชุมเสมอ เพื่อทำหน้าที่



LIART

ควบคุมและดำเนินการประชุมให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และในการประชุมวุฒิสภานั้น ประธานของที่ประชุมวุฒิสภาคือประธานวุฒิสภา นอกจากในกรณีที่ประธานวุฒิสภา ไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ รองประธานวุฒิสภาจะปฏิบัติหน้าที่ในการเป็น ประธานของที่ประชุมวุฒิสภาแทน หรือในกรณีที่ประธานวุฒิสภา และรองประธาน วุฒิสภาไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกวุฒิสภาซึ่งอยู่ในที่ประชุมนั้น จะเลือกตั้งกันขึ้นเองเป็น ประธานในคราวประชุมนั้น

๓. อำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสภา ตลอดถึงบริเวณของ สภาอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสภา ตลอดถึงบริเวณของสภาได้แก่

๓.๑ อำนาจในการเตือน ห้ามปราม ให้ออกคำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลัง ปรีksamันอยู่ ให้ออกคำขอขมาในที่ประชุมหรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุมครั้งนั้นโดย มีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้ นอกจากนี้ประธานวุฒิสภายังมีอำนาจสั่งสารวัตรรัฐสภา รองสารวัตรรัฐสภา หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้นำตัวผู้ที่ประธานสั่งให้ ออกจากที่ประชุม แต่ผู้นั้นขัดขืนอีกด้วย

๓.๒ อำนาจในการวินิจฉัยคำประท้วงของสมาชิกวุฒิสภาในกรณีที่มีสมาชิก ผู้หนึ่ง เห็นว่ามีการฝ่าฝืนข้อบังคับ

๓.๓ อำนาจในการออกระเบียบเกี่ยวกับการรักษาระเบียบและความสงบ เรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมสภาหรือบริเวณสภา หรือเข้าฟังการประชุมของสภา ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น

๔. อำนาจหน้าที่ในการเป็นผู้แทนของวุฒิสภาในกิจการภายนอก

ใน กรณีที่วุฒิสภามีกิจการภายนอกอื่นใดที่จะต้องดำเนินการ นอกเหนือจาก กิจการในด้านนิติบัญญัติ และการประชุมวุฒิสภา รวมทั้งหากจะต้องมีการติดต่อ ประสานงาน ตลอดจนการชี้แจง และแสดงความคิดเห็นในเรื่องกิจการของวุฒิสภากับ บุคคลภายนอกและหน่วยงานต่าง ๆ ประธานวุฒิสภาย่อมเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือ ให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นผู้แทนของวุฒิสภา

อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

อำนาจหน้าที่อื่นของประธานวุฒิสภตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับ นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ในการควบคุม และดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปโดย เรียบร้อย การเป็นประธานของที่ประชุมวุฒิสภา การรักษาความสงบเรียบร้อยในสภา ตลอดถึงบริเวณของสภาและการเป็นผู้แทนของวุฒิสภาในกิจการภายนอกแล้ว ประธาน วุฒิสภายังมีอำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับ ดังต่อไปนี้



๑. อำนาจในการออกเสียงชี้ขาด

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาของวุฒิสภา ในกรณีทั่วไปรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ ในกรณีการลงมติโดยถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าความเห็นของที่ประชุมมีสองฝ่ายให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงที่มากกว่าและถ้าความเห็นของที่ประชุมมีเกินกว่าสองฝ่ายให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด

สมาชิกวุฒิสภาคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ประธานในที่ประชุมอาจออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

โดยทั่วไปประธานวุฒิสภาจะเป็นประธานในที่ประชุมวุฒิสภา นอกจากในกรณีที่ประธานวุฒิสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ รองประธานวุฒิสภาจะเป็นประธานในที่ประชุมแทน หรือในกรณีที่ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกวุฒิสภาซึ่งอยู่ในที่ประชุมนั้น จะเลือกตั้งกันเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

การออกเสียงชี้ขาดของประธานในที่ประชุมวุฒิสภา ซึ่งโดยทั่วไปประธานวุฒิสภาจะเป็นประธานในที่ประชุมนั้น จะต้องกระทำเป็นการเปิดเผย โดยจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

โดยทั่วไปในทางปฏิบัติการลงมติในเรื่องใด ๆ ประธานจะงดออกเสียง เพื่อรักษาความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใด และกรณีที่คะแนนเสียงแต่ละฝ่ายเท่ากัน ก็มีโอกาสดำเนินได้น้อยมาก แต่หากเกิดกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากันขึ้นมาแล้ว ประธานวุฒิสภาย่อมสามารถตัดสินใจในการออกเสียงชี้ขาด โดยอาจจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

๒. อำนาจหน้าที่ในการสั่งให้ปล่อยสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกจับหรือคุมขัง

ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากวุฒิสภา หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภา ในขณะที่กระทำความผิด จะต้องรายงานไปยังประธานวุฒิสภาโดยด่วน และประธานวุฒิสภาอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

หรือในกรณีสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุมเมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณีต้องปล่อยถ้าหากวุฒิสภาได้ร้องขอ



LIART

การที่วุฒิสภาจะปรึกษาเรื่องการร้องขอให้ปล่อยสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคุมขัง จะกระทำได้อีกเมื่อประธานวุฒิสภาขอปรึกษาที่ประชุม หรือสมาชิกวุฒิสภา เสนอญัตติ โดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน การพิจารณาเรื่องดังกล่าวประธานวุฒิสภา จะบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

๓. เป็นผู้เสนอความเห็นเรื่องร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองสภารวมกันหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะเสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาแล้วประธานวุฒิสภา จะส่งความเห็นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยแล้วแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญจะส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยแล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบ

๔. เป็นผู้ส่งคำร้องเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดสิ้นสุดหรือไม่เพื่อ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือวุฒิสภาวินิจฉัย การส่งคำร้องเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาว่าสิ้นสุดหรือไม่ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น เกิดจากกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของวุฒิสภา ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าสมาชิกภาพของวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๘๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้อง จะส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว จะแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานวุฒิสภา

ส่วนการที่ส่งคำร้องเรื่องการพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่ให้ วุฒิสภาวินิจฉัยนั้นเกิดจากกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำอันเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของวุฒิสภา ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาวินิจฉัยให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพ



มติของวุฒิสภาให้สมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของวุฒิสภา

๓ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

ที่มาของประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีสิทธิได้รับเลือกให้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

จำนวนประธานสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญทุกฉบับให้มีประธานสภาผู้แทนราษฎรเพียงคนเดียว

การเลือกประธานสภาผู้แทนราษฎร มีวิธีการเลือกประธานสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

ผู้มีสิทธิเสนอชื่อ ในการเลือกประธานสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสหสิทธิเสนอชื่อสมาชิกได้หนึ่งคน

ผู้รับรอง การเสนอชื่อต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ในกรณีนี้การเสนอชื่อเพียงชื่อเดียว ถ้ามีการเสนอชื่อหลายชื่อให้มีการออกเสียงลงคะแนนโดย

๑. เรียงชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนด้วยการขานชื่อที่เสนอชื่อใดชื่อหนึ่ง

๒. ให้ประธานของที่ประชุมเชิญสมาชิกห้าคนเป็นผู้ตรวจนับคะแนน

๓. ให้ประธานของที่ประชุมประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกต่อที่ประชุม

การเลือกรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเลือกประธานสภาผู้แทนราษฎรเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงจะเลือกรองประธานสภาผู้แทนราษฎรด้วยวิธีการเดียวกันกับการเลือกประธานสภาผู้แทนราษฎร

จำนวนรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จำนวนรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จะมีไม่เกินสองคน เช่นเดียวกับรองประธานวุฒิสภา เพราะในรัฐธรรมนูญทุกฉบับจะบัญญัติเรื่องจำนวนรองประธานวุฒิสภาและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรไว้เช่นเดียวกัน หากให้มีรองประธานวุฒิสภาเพียงหนึ่งคนรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะมีหนึ่งคนด้วย



หรือหากรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นหลักกว้าง ๆ ให้แต่ละสภามีรองประธานคนหนึ่ง หรือสองคนตามมติของสภาซึ่งโดยทั่วไปสภามักมีมติให้มีรองประธานสองคน เมื่อวุฒิสภามีมติให้มีรองประธานสองคน สภาผู้แทนราษฎรก็จะมีมติให้มีรองประธานสองคน เช่นกัน

ในกรณีที่สภากำหนดให้มีรองประธานสภาผู้แทนราษฎรสองคน ให้เลือกรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่หนึ่งก่อน แล้วจึงเลือกรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่สอง

การแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสภาได้เลือกประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เลขานุการรัฐสภาจะแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง (ดูสำเนาประกาศแต่งตั้งที่ภาคผนวก)

เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนแล้ว เลขานุการรัฐสภาจะส่งสำเนาประกาศพระบรมราชโองการไปยังวุฒิสภาเพื่อทราบด้วย

การพ้นจากตำแหน่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

๑. การพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ดำรงตำแหน่งจนสิ้นอายุของสภาหรือมีการยุบสภา

อายุของสภาผู้แทนราษฎรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับว่ามีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

ดังนั้น เมื่อผู้ใดดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจนครบกำหนดอายุของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ย่อมถือว่าพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

การพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีการยุบสภา อาจมีบางกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนครบกำหนดอายุของสภาผู้แทนราษฎรคือสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง เนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อีกต่อไป



๒. การพ้นจากตำแหน่งในกรณีอื่น นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระโดยการสิ้นอายุของสภา หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระ ในทำนองเดียวกับประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาคือ

๑. ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
๒. ลาออกจากตำแหน่ง
๓. ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น
๔. ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

รัฐธรรมนูญหลายฉบับบัญญัติการพ้นจากตำแหน่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรในกรณีอื่นไว้ ๔ ประการข้างต้น แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ บัญญัติไว้เพียง ๒ ประการแรกในข้อ ๑ และข้อ ๒ เท่านั้น ไม่ได้บัญญัติห้ามประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นด้วย

อำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร/รองประธานสภาผู้แทนราษฎร

ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

รองประธานสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานสภาผู้แทนราษฎร ในกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือปฏิบัติการตามที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมอบหมาย

เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในกรณีที่มิมีรองประธานสภาผู้แทนราษฎรสองคน รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งจะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร ถ้ารองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่สอง จะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร

อำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร ไว้ดังนี้คือ



๑. อำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินกิจการของสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามระเบียบ การควบคุมและดำเนินกิจการของสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามระเบียบ เป็นอำนาจหน้าที่สำคัญของประธานวุฒิสภา โดยมีระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการดำเนินกิจการของประธานสภาผู้แทนราษฎร ระเบียบข้อบังคับ ซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจการของสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปโดยเรียบร้อยได้แก่ข้อบังคับการประชุม ซึ่งปัจจุบันนี้ได้ใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๘ และในข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๘ นี้ได้วางระเบียบในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎรในการวินิจฉัยตัดสินเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้สามารถควบคุมและดำเนินกิจการของสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามระเบียบนั้น จะเป็นอำนาจในการวินิจฉัยเกี่ยวกับวิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การอภิปราย การลงมติ การตั้งกระทู้ถาม เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการประชุม

- ๑.๑ อำนาจในการจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและหรือโทรทัศน์ หากมีเหตุขัดข้องไม่อาจถ่ายทอดการประชุมได้ จะแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
- ๑.๒ อำนาจในการอนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมลับ
- ๑.๓ อำนาจในการพิจารณาว่าควรจะงดการประชุมครั้งใดหรือไม่เมื่อเห็นว่าไม่มีเรื่องที่เหมาะสมจะบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุม
- ๑.๔ อำนาจในการเรียกประชุมเป็นพิเศษ เมื่อเห็นสมควร
- ๑.๕ อำนาจในการนัดประชุมล่วงหน้าน้อยกว่าสามวัน เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน
- ๑.๖ อำนาจในการให้ส่งระเบียบวาระกับเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมอีกก็ได้ ตามที่เห็นว่าจำเป็นหรือสมควร แต่ต้องก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งวัน
- ๑.๗ อำนาจในการพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน ที่อาจจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระประชุม ก็ได้
- ๑.๘ อำนาจในการดำเนินการประชุม เมื่อมีสมาชิกเข้าประชุมครบองค์ประชุม

แล้ว



๑.๙ อำนาจในการสั่งให้เลื่อนการประชุมได้ตามที่เห็นสมควรเมื่อพ้นกำหนดประชุมไปสามสัปดาห์แล้ว สมาชิกยังไม่ครบองค์ประชุม

๑.๑๐ อำนาจอนุญาตให้รัฐมนตรีขอแถลงหรือชี้แจงต่อที่ประชุมเมื่อรัฐมนตรีร้องขอ

๑.๑๑ อำนาจในการลงลายมือชื่อเป็นหลักฐานในรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้รับรองรายงานการประชุมครั้งดังกล่าวแล้ว

๑.๑๒ อำนาจในการปรึกษาที่ประชุมในปัญหาใด ๆ หรือสั่งพักการประชุม เลื่อนการประชุม หรือเลิกการประชุมได้ตามที่เห็นสมควร

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอญัตติ

๑.๑๓ อำนาจในการพิจารณาสั่งให้บรรจุญัตติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือคณะรัฐมนตรีเข้าระเบียบวาระการประชุม

๑.๑๔ อำนาจในการวินิจฉัยว่าญัตติใดเป็นญัตติด่วนหรือไม่และเมื่อวินิจฉัยแล้วให้แจ้งผู้เสนอญัตติทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น

๑.๑๕ อำนาจในการบรรจุญัตติด่วนเข้าระเบียบวาระการประชุมในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ โดยจะบรรจุเพิ่มเติมในระเบียบวาระการประชุมที่จัดไปแล้วก็ได้

๑.๑๖ อำนาจในการอนุญาตให้นำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับญัตติที่ตกไปแล้ว เสนอได้อีกในสมัยประชุมเดียวกัน เมื่อพิจารณาเห็นว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการอภิปราย

๑.๑๗ อำนาจในการอนุญาตให้ผู้ขออภิปรายคนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ ผู้รับรองญัตติ หรือผู้รับรองคำแปรญัตติ และผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย

๑.๑๘ อำนาจในการให้ผู้ที่ได้อภิปรายพอสมควรแล้ว หยุดอภิปราย

๑.๑๙ อำนาจในการขอให้ประชุมวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว

๑.๒๐ อำนาจในการมีสัตยาบันให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ เมื่อการอภิปรายได้สิ้นสุดแล้ว

๑.๒๑ อำนาจในการอนุญาตให้บุคคลใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมาย อภิปรายแทนไม่ว่าการอภิปรายนั้นจะเป็นการแถลงต่อที่ประชุม การตอบข้อซักถามของสมาชิก หรือการกล่าวอย่างอื่น



อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงมติ

- ๑.๒๒ อำนาจในการขอให้ที่ประชุมลงมติ ในกรณีที่จะต้องมิตติของสภา
- ๑.๒๓ อำนาจในการสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ
- ๑.๒๔ อำนาจในการประกาศมติต่อที่ประชุมทันทีเมื่อได้นับคะแนนเสียงแล้วถ้าเรื่องใดรัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับกำหนดว่ามติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใด ก็จะประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงข้างมากถึงจำนวนที่กำหนดไว้หรือไม่
- ๑.๒๕ อำนาจในการถามที่ประชุมสำหรับญัตติที่ไม่มีผู้คัดค้านว่ามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นให้ถือว่าที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยญัตตินั้น

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกรรมาธิการ

- ๑.๒๖ อำนาจในการกำหนดวิธีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมการ
- ๑.๒๗ อำนาจในการร้องขอต่อสภาให้คณะกรรมการใดดำเนินกิจการนอกสมัยประชุมได้
- ๑.๒๘ อำนาจแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ
- เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งข้อสังเกตของคณะกรรมการให้คณะรัฐมนตรีทราบ คณะรัฐมนตรีได้ปฏิบัติตามข้อสังเกตนั้นประการใดหรือไม่ ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งให้ที่ประชุมทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา
- ๑.๒๙ อำนาจในการขอให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรขยายเวลาที่ได้กำหนดไว้เมื่อได้รับรายงานจากประธานคณะกรรมการว่า ไม่อาจกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
- ในกรณีนอกสมัยประชุม ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้คณะกรรมการนั้นดำเนินกิจการนอกสมัยประชุมได้แล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่เห็นสมควร แล้วแจ้งให้สภาทราบภายหลัง
- ๑.๓๐ อำนาจในการขอให้คณะกรรมการใดดำเนินกิจการนอกสมัยประชุมเมื่อเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งกิจการของสภา หลังจากปิดสมัยประชุมแล้วโดยประธานสภาผู้แทนราษฎร ต้องแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา
- ๑.๓๑ อำนาจในการขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งซ่อมกรรมาธิการในการที่ตำแหน่งกรรมาธิการในคณะกรรมการใดว่างลง



อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

๑.๓๒ อำนาจในการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกเสนอต่อสภา หากมีข้อบกพร่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งสมาชิกนั้นทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันได้รับ

๑.๓๓ อำนาจในการให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน ๑๐ วัน เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับร่างพระราชบัญญัติและรายงานของคณะกรรมการ

๑.๓๔ อำนาจในการขอปรึกษาที่ประชุมให้กร่างพระราชบัญญัติซึ่งวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร และยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ เมื่อพ้นกำหนดเวลา ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร หรือในกรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินอาจกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที

๑.๓๕ อำนาจในการดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อวุฒิสภาต่อไป เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมติเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้ว

๑.๓๖ อำนาจในการดำเนินการเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรกำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกัน ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยแล้ว

เมื่อสภาผู้แทนราษฎร กำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกันแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งไปยังวุฒิสภา

อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกระทู้ถาม

๑.๓๗ อำนาจในการวินิจฉัยว่ากระทู้ถามที่สมาชิกวุฒิสภายื่นเสนอนั้นมีข้อความ เป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายหรือไม่ และระบุด้วยหรือไม่ว่าจะให้ตอบใน ราชกิจจานุเบกษา หรือในที่ประชุมสภา กระทู้ถามนั้น มีสาระสำคัญหรือพฤติการณ์ต่าง ไปจากกระทู้ถามที่ได้เคยมีผู้ถามแล้วหรือไม่ และกระทู้ถามใดมีลักษณะเป็นกระทู้ถาม ด่วนหรือไม่

๑.๓๘ อำนาจในการจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องโดยให้บรรจุเข้า ระเบียบวาระการประชุมภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ส่งไป

ในกรณีเป็นกระทู้ถามด่วน ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะรีบจัดส่งกระทู้ถามด่วน นั้นไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และแจ้งไปด้วยว่าจะกำหนดให้ผู้ตั้งกระทู้ถาม ตามเรื่องนั้นใน การประชุมครั้งใด โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรจะคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์ และความสนใจของประชาชน ซึ่งควรจะทราบโดยปัจจุบันเป็นหลัก



หากประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุมได้ภายในกำหนดเวลาข้างต้น จะแจ้งเหตุขัดข้องให้ที่ประชุมทราบและเจ้าของกระทู้ทราบ

๑.๓๙ อำนาจในการอนุญาตให้ถามตามลำดับ เมื่อถึงระเบียบวาระของกระทู้ถาม ถ้ามีกระทู้ถามด่วน ประธานสภาฯ จะอนุญาตให้ถามก่อนกระทู้ถามธรรมดา ถ้ามีกระทู้ถามด่วนหลายกระทู้ ประธานจะอนุญาตให้ถามก่อนหลังตามที่เห็นสมควร

๑.๔๐ อำนาจอนุญาตให้ผู้ตั้งกระทู้ถามซักถามได้เกิน ๓ ครั้ง เมื่อผู้ตั้งกระทู้ถามขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็น

๑.๔๑ อำนาจในการบรรจุกระทู้ถามเกินกว่า ๕ กระทู้ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ หากมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน

๒. อำนาจหน้าที่ในการเป็นประธานของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ในการประชุมใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีการประชุมเพื่อทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการประชุมให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น ประธานของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร คือประธานสภาผู้แทนราษฎร นอกจากในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นประธานของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแทน หรือในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอยู่ในที่ประชุมนั้น จะเลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

๓. อำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสภาตลอดถึงบริเวณของสภา
อำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสภาตลอดถึงบริเวณของสภา ได้แก่

๓.๑ อำนาจในการเตือน ห้ามปราม ให้ถอนคำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุมหรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุมครั้งนั้น โดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้ นอกจากนี้ประธานสภาผู้แทนราษฎรยังมีอำนาจสั่งสารวัตรรัฐสภา รongสารวัตรรัฐสภา หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ให้นำตัวผู้ที่ประธานสั่งให้ออกจากที่ประชุม แต่ผู้นั้นขัดขืนอีกด้วย

๓.๒ อำนาจในการวินิจฉัยคำประท้วงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่มิสมาชิกสภาผู้แทนฯ ประท้วงว่ามีการฝ่าฝืนข้อบังคับ คำวินิจฉัยของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นอันเด็ดขาด



๓.๓ อำนาจในการออกระเบียบ เกี่ยวกับการรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมสภาหรือบริเวณสภา หรือเข้าฟังการประชุมของสภา ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น รวมทั้งการโฆษณา ข้อความเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาของสภา

๔. อำนาจหน้าที่ในการเป็นผู้แทนของสภาผู้แทนราษฎรในกิจการภายนอก

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมีกิจการภายนอกอื่นใดที่จะต้องดำเนินการนอกเหนือจากกิจการในด้านนิติบัญญัติ และการประชุมสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งหากจะต้องมีการติดต่อประสานงานตลอดจนการชี้แจงและแสดงความคิดเห็นในเรื่องกิจการของสภาผู้แทนราษฎร กับบุคคลภายนอกและหน่วยงานต่าง ๆ ประธานสภาผู้แทนย่อมเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นผู้แทนของสภาผู้แทนราษฎร

อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

อำนาจและหน้าที่อื่นของประธานสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับ นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย การเป็นประธานของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร การรักษาความสงบเรียบร้อยในสภา ตลอดจนบริเวณของสภาและการเป็นผู้แทนของสภาผู้แทนราษฎรในกิจการภายนอกแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรยังมีอำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับ ดังต่อไปนี้

๑. อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวด้วยการเงินหรือไม่ ร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอจะต้องทำหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้ เสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา โดยแนบร่างพระราชบัญญัติที่เสนอพร้อมด้วยบันทึก หลักการและเหตุผล ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่โดยพิจารณาจากลักษณะดังต่อไปนี้

๑. การตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

๒. การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดินหรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

๓. การกู้เงิน หรือการค้ำประกันหรือการใช้เงินกู้

๔. เงินตรา



ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังนายกรัฐมนตรีภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น เพื่อให้นายกรัฐมนตรีพิจารณารับรอง รวมทั้งแจ้งไปยังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอให้ทราบว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หากไม่พิจารณารับรองภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับ นายกรัฐมนตรีจะแจ้งเหตุขัดข้องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ เช่นแจ้งเหตุผลว่า ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัตินั้นกำลังอยู่ในการพิจารณาของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับแจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าว จะแจ้งเหตุขัดข้องให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรทราบ แต่ในกรณีที่อยู่ในระหว่างปิดสมัยประชุม ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นทราบ

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วไม่รับรองร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินฉบับใด นายกรัฐมนตรีจะแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับหนังสือจากนายกรัฐมนตรีว่าไม่รับรองร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินฉบับใด จะแจ้งให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรทราบ แต่ในกรณีที่อยู่ในระหว่างปิดสมัยประชุม ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นทราบ และการที่นายกรัฐมนตรีไม่รับรองร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินฉบับใด ย่อมทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นตกไป

หากนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว รับรองร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินฉบับใดจะแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ โดยคณะรัฐมนตรีอาจจะส่งร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันมาพร้อมด้วย หลังจากนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะส่งให้บรรจรมียบการการประชุม เพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรตามขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินต่อไป

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบด้วยในร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินฉบับดังกล่าวและเสนอไปยังวุฒิสภานั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน และคำแจ้งของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด หากประธานสภาผู้แทนราษฎร มิได้แจ้ง



ไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมิใช่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

๒. เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ โดยบัญญัติให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดให้ดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งคุณสมบัติของผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ คือ

๑. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ

๒. เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และ

๓. เป็นพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และ

๔. เป็นพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา

เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนดังกล่าวข้างต้นให้ดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเท่าที่ผ่านมาประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ๒ ครั้ง คือ (ดูตัวอย่างประกาศแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรที่ภาคผนวก)

๑. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช ให้ดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๘

๒. นายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลตรี ประมาณ อติเรกสาร ให้ดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๖



๓. อำนาจในการออกเสียงชี้ขาด

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีทั่วไปรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ ในการลงมติโดยถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าความเห็นของที่ประชุมมีสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากกว่า และถ้าความเห็นของที่ประชุมมีเกินกว่าสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายมากที่สุด

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ประธานในที่ประชุมอาจออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

โดยทั่วไปประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นประธานในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร นอกจากในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นประธานในที่ประชุมแทน หรือในกรณีที่ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ในที่ประชุม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอยู่ในที่ประชุมนั้น จะเลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

การออกเสียงชี้ขาดของประธานในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งโดยทั่วไปประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นประธานในที่ประชุมนั้น จะต้องกระทำเป็นการเปิดเผย โดยจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

โดยทั่วไปแล้วในทางปฏิบัติการลงมติในเรื่องใด ๆ ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะงดออกเสียง เพื่อรักษาความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใด และในกรณีที่คะแนนเสียงแต่ละฝ่ายเท่ากัน ก็มีโอกาสดังกล่าวได้น้อยมาก แต่หากเกิดกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากันขึ้นมาแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรย่อมสามารถตัดสินใจในการออกเสียงชี้ขาด โดยอาจจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

๔. อำนาจหน้าที่ในการสั่งให้ปล่อยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกจับหรือคุมขัง

ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้หนึ่ง เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรโดยด่วน และประธานสภาผู้แทนราษฎรอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้



หรือในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา
อยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่ง
ปล่อย ถ้าหากสภาผู้แทนราษฎรได้ร้องขอ

การที่สภาผู้แทนราษฎรจะปรึกษาเรื่องการร้องขอให้ปล่อยสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรซึ่งถูกคุมขัง จะกระทำได้อีกต่อเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรขอปรึกษาที่ประชุม
หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอญัตติ โดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน
การพิจารณาเรื่องดังกล่าวประธานสภาผู้แทนราษฎรจะบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม
เป็นเรื่องด่วน

๕. เป็นผู้เสนอความเห็นเรื่องร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า
๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อ
ความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้ว
ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะส่งความเห็นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อ
พิจารณาวินิจฉัย แล้วแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ จะส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา
วินิจฉัย แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

๖. เป็นผู้ส่งคำร้องเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดสิ้นสุด
หรือไม่ เพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัย การส่งคำร้อง
เรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าสิ้นสุดลงหรือไม่ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย
นั้น เกิดจากกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า
สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๑ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑

เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับคำร้อง จะส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว จะแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธาน
สภาผู้แทนราษฎร



ส่วนการที่ส่งคำร้องเรื่องการพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่ให้สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยนั้น เกิดจากกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใด กระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของ สภาผู้แทนราษฎร ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎร วินิจฉัยให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพ

มติของสภาผู้แทนราษฎรให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากสมาชิกภาพ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทของประธานสภา

ดังได้กล่าวแล้วว่ารัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร โดยทั้ง วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ต่างมีประธานของแต่ละสภา นอกจากนี้ยังมีประธานรัฐสภา ที่จะทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินกิจการของรัฐสภาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย การดำรง ตำแหน่งประธานรัฐสภา จะเป็นโดยตำแหน่ง ถือเป็นบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหลายฉบับ รวมทั้งฉบับปัจจุบันจะบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา และประธานสภา ผู้แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภา แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธ ศักราช ๒๕๑๗ บัญญัติให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา และประธาน วุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ด้วยเหตุนี้ หากรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา และ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภา ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานวุฒิสภา นอกจากจะต้องมีบทบาทในฐานะประธานวุฒิสภา ซึ่งได้รับเลือกจากมวตสมาชิกวุฒิสภา แล้ว ยังจะต้องมีบทบาทในฐานะประธานรัฐสภา ซึ่งเป็นโดยตำแหน่งอีกด้วย และในทำนอง เดียวกันผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร นอกจากจะต้องมีบทบาทในฐานะ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับเลือกจากมวลหมู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ยังจะต้องมีบทบาทในฐานะรองประธานรัฐสภา ซึ่งเป็นโดยตำแหน่งอีกด้วย

อำนาจหน้าที่ของประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทน ราษฎรจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุมตลอดจนกฎหมาย อื่น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนการมีบทบาทในด้านต่าง ๆ ของประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร นอกจากจะมีกฎหมาย ระเบียบ



ข้อบังคับให้อำนาจที่จะดำเนินการแล้ว ยังต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ตลอดจนบุคลิกภาพของประธานสภาแต่ละท่านอีกด้วย บทบาทของประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร มีลักษณะสำคัญที่คล้ายกันซึ่งต่อไปจะรวมเรียกว่าบทบาทของประธานสภา

๑. บทบาทในการควบคุมและดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อให้การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของสภา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เอื้ออำนวย และสอดคล้องกับลักษณะของรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาออกกฎหมาย และควบคุมผลประโยชน์ของประชาชนก็ต้องดำเนินไปด้วยความรอบคอบ การที่คนเป็นจำนวนมากมาช่วยกันดำเนินการสิ่งหนึ่งสิ่งใด หากไม่มีกติกา และขั้นตอนในการดำเนินการแล้วย่อมหาข้อยุติ หรือหาความเป็นระเบียบเรียบร้อยได้อย่างยากลำบาก งานหลักของรัฐสภาได้แก่การประชุมปรึกษาเพื่อหาข้อยุติ หรือเพื่อประสานความคิด และผลประโยชน์ที่มีความแตกต่างกันในหมู่สมาชิกสภา ซึ่งมีที่มา ความรู้ ความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างกันออกไป สมาชิกสภาแต่ละคน เป็นตัวแทนของกลุ่มที่มีผลประโยชน์และแนวความคิดหลายอย่างภายในสังคม ประธานสภามีบทบาทสำคัญในการควบคุมและดำเนินการประชุมสภา ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย บทบาทของประธานสภาในการดำเนินการประชุม เป็นบทบาทที่สำคัญที่สุด เพราะต้องเป็นผู้ที่รักษาระเบียบข้อบังคับในการประชุมสภาจัดลำดับ และควบคุมการอภิปรายของสมาชิกสภาให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้จะต้องมีความรู้ความสามารถในการจับประเด็น มีความรอบรู้และแม่นยำในกฎหมายรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมแล้ว ประธานสภายังต้องมีบุคลิกภาพอื่น ๆ อีก เช่นมีเสียงและกริยาท่าทางที่สามารถไกล่เกลี่ย และห้ามปรามการโต้เถียงอย่างเผ็ดร้อนในการประชุมสภาได้ มีความสง่างาม น่าเคารพนับถือในหมู่สมาชิกสภา มีความเฉียบขาด มีความละเอียดรอบคอบ และมีความเที่ยงธรรม ซึ่งจะทำให้สามารถควบคุมและดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ทำให้สภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการทำงานของสภา บุคคลทั่วไปจะพิจารณาจากผลงานของสภา ซึ่งจะสรุปออกมาเป็นสถิติในแต่ละปี เช่น การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการอนุมัติพระราชกำหนด การพิจารณาญัตติ การพิจารณารายงานของคณะกรรมการ หากประธานสภาสามารถควบคุม และดำเนินกิจการของสภาให้เป็นไปโดยเรียบร้อยแล้ว ย่อมจะได้รับการยอมรับนับถือจากมวลหมู่สมาชิกสภา และการยอมรับนับถือจากสังคมส่วนรวม โดยทั่วไป เป็นการเผยแพร่ผลงานและชื่อเสียงของสภา กระตุ้นให้คนสนใจ และตื่นตัวกับ



การปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติบัญญัติของสภา ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศไทยในที่สุด

๒. บทบาทในด้านต่างประเทศ รัฐสภาไทยเป็นหน่วยประจำชาติหน่วยหนึ่งในสหภาพรัฐสภา สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก และองค์การรัฐสภาอาเซียน โดยมีประธานรัฐสภาเป็นประธานหน่วยโดยตำแหน่ง และรองประธานรัฐสภาเป็นรองประธานหน่วยโดยตำแหน่ง จากการที่รัฐสภาไทยเป็นหน่วยประจำชาติในสหภาพดังกล่าว ทำให้รัฐสภาไทยมีบทบาทในการไปร่วมประชุมองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ ตลอดจนการไปเยือนและดูงานต่างประเทศ หรือการเป็นเจ้าภาพจัดประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ และการเป็นเจ้าภาพต้อนรับสมาชิกรัฐสภาต่างประเทศที่มาเยือนรัฐสภาไทย นอกจากนี้ประธานสภายังให้การรับรองเอกอัครราชทูตจากประเทศต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยซึ่งเข้าเยี่ยมคารวะประธานสภา เนื่องในโอกาสที่ได้มารับตำแหน่งใหม่ในประเทศไทย หรือเพื่ออำลาเนื่องจากพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในประเทศไทย รวมทั้งได้ให้การรับรองประธานสภา รัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา ตลอดจนบุคคลสำคัญจากต่างประเทศที่เข้ามาเยี่ยมคารวะประธานสภา โดยมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเดินทางมาเยือนไทย และมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

ประธานสภาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เนื่องจากจะต้องคบหาสมาคมกับทุกประเทศ และทุกลัทธิ การเมือง เพื่อเป็นผู้ประสานประโยชน์ระหว่างประชาชน และรัฐบาลไทยกับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ การปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภาในการไปร่วมประชุมองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ การไปเยือนและดูงาน ตามคำเชิญของประธานสภาและบุคคลสำคัญของประเทศนั้น เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศนั้น ๆ และเพื่อศึกษากิจการในด้านต่าง ๆ ของต่างประเทศที่จะนำมาปรับปรุงพัฒนาในกิจการดังกล่าวของประเทศ รวมทั้งการให้การรับรองคณะทูตานุทูต และบุคคลสำคัญจากต่างประเทศที่เข้าเยี่ยมคารวะประธานสภาในโอกาสต่าง ๆ กันนั้น ย่อมจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศนั้น ๆ ซึ่งย่อมจะมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง ด้านการค้า การคมนาคม การอุตสาหกรรม การขนส่ง และการท่องเที่ยว เป็นต้น

บทบาทในด้านการเมือง ประธานสภามีบทบาทสำคัญในด้านการเมือง ดังจะเห็นได้จากอำนาจหน้าที่ของประธานรัฐสภา ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ตั้งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาล มีหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ย่อมก่อให้เกิดภาวะกิจด้านการเมืองสำหรับ



ประธานรัฐสภา โดยทั่วไปแล้วในทางปฏิบัติ ก่อนที่จะแต่งตั้งผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภาจะหารือกับสมาชิกรัฐสภาเป็นการภายในก่อน ดังจะเห็นได้จากบันทึกใน รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (๒๔๗๕ - ๒๕๑๗) ที่เขียนโดยนายประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ อดีตเลขาธิการรัฐสภา โดยได้บันทึกเหตุการณ์ไว้ว่า..... “วันที่ 14 กันยายน ๒๔๗๗ นายพลเรือตรี พระยาศรยุทธเสนี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้นัดประชุมสมาชิกสภา เป็นการภายในเพื่อหารือถึงผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมาชิกทั้งสองประเภท เห็นควรให้ นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี ประธานสภาจึงได้ ไปพบพระยาพหลพลพยุหเสนา แจ้งผลการหารือของสมาชิกสภาให้ทราบ พระยาพหลพลพยุหเสนา ชี้แจงว่าได้ตรากฎร่างงานมานาน ควรให้ผู้อื่นที่สามารถเป็นนายกรัฐมนตรีแทนบ้าง ยังไม่ยอมรับตำแหน่ง

ประธานสภาจึงได้ไปเฝ้าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทูลให้ทรงทราบ ว่า พระยาพหลพลพยุหเสนาไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงได้โทรเลขไปกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาส่งโทรเลขมาเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ขอให้พระยาพหลพลพยุหเสนา รับตำแหน่ง เพื่อเห็นแก่ความสงบของประเทศ พระยาพหลฯ จึงต้องยอมรับตำแหน่งตามที่โปรดเกล้าฯ ขอร้องมา....”

และในวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๗๗ ได้มีประกาศพระบรมราชโองการ แต่งตั้งนายพลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี โดยนายพระเรือตรี พระยาศรยุทธเสนี ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ในคราวนั้นได้ใช้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งให้มีเฉพาะสภาเดียว คือสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท ดังนั้นประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรี และมีบทบาทในการสรรหาผู้ที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรีดังได้กล่าวแล้ว

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ซึ่งบัญญัติให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภานั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติด้วยว่าคณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอความไว้วางใจ มติให้ความไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงทำให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทมาก ทั้งในฐานะประธานรัฐสภา ซึ่งเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรีและในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายนิติบัญญัติของสภาผู้



แทนราษฎรที่จะต้องให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ก่อนที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ บัญญัติว่า ประธานรัฐสภา (ประธานวุฒิสภา) เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ เมื่อคณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ก่อนจะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ถึงแม้จะไม่มีกรลงมติความไว้วางใจ ก็ย่อมผูกพันรัฐสภา และประธานสภาที่จะคอยควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งประธานสภา ซึ่งมีบทบาทในการเป็นผู้นำฝ่ายนิติบัญญัตินั้น จะเป็นประธานในที่ประชุมสภา ซึ่งในการประชุมสภาสำหรับการปกครองโดยประชาธิปไตยระบอบรัฐสภา การอภิปรายของสมาชิกสภา เป็นการว่ากล่าวตักเตือน ชี้ข้อบกพร่องให้คณะรัฐบาลได้ทราบถึงข้อบกพร่องในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้ประเทศชาติเกิดความเจริญก้าวหน้า และคำอภิปรายของสมาชิกสภาจะมีการถ่ายทอดให้ประชาชนทราบ ทำให้ประชาชนได้รู้เห็นและเข้าใจสมาชิกสภา ซึ่งเป็นผู้แทนปวงชนว่าทำงานกันอย่างไร มีผลงานมากน้อยเพียงใด ทำให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของสถาบันนิติบัญญัติและตระหนักในความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งของตน ซึ่งจะเป็นการช่วยให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยได้พัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้องในอนาคต

นอกจากนั้น ประธานสภามีบทบาทในการติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้สามารถร่วมมือในการทำงานที่เกี่ยวข้องกันด้วยดี เช่นประสานงานกับฝ่ายรัฐบาล และในการที่จะได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลนั้น ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ บุคลิกภาพ และความน่าเชื่อถือของประธานสภาว่าจะทำให้รัฐบาลเชื่อถือและให้ความร่วมมือได้มากเพียงใด

การแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองของประธานสภาต่อสื่อมวลชน การรับเชิญไปบรรยายตามสถานศึกษา สถานที่ราชการ และสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา และเพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ดี และเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับารปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ก่อให้เกิดความสำนึกและความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน



บทบาทในด้านการบริหาร

ประธานรัฐสภาเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา มีอำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ หรือการปฏิบัติราชการตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งใด กำหนดว่าเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เจ้าสังกัด หรือปลัดกระทรวง ย่อมเป็นอำนาจของประธานรัฐสภา เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับราชการของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

สำหรับการสั่งและการปฏิบัติราชการของรองประธานรัฐสภาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับราชการของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา จะเป็นไปตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย ในกรณีที่ประธานรัฐสภาไม่อาจปฏิบัติราชการได้ รองประธานรัฐสภาจะเป็นผู้รักษา ราชการแทน และมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ประธานรัฐสภามีบทบาทในการบริหารกิจการของรัฐสภาให้เป็นไปโดยเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านสถานที่ทำงาน บุคลากร และระบบในการทำงานของรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้โดยเรียบร้อย ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เพราะงานของรัฐสภาต้องพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ประธานรัฐสภานอกจากจะมีความรู้ ความสามารถและแม่นยำในข้อกฎหมายแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารงานอีกด้วย

ประธานรัฐสภา (ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน) ได้ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการจัดสถานที่ทำงานให้เหมาะสม ย่อมจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนชาติในการรับรองแขกต่างประเทศระดับสูง ได้พิจารณาเห็นว่าห้องรับรองของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาที่ใช้ปูเดิมกับแคบและไม่สมเกียรติยศกับแขกระดับสูงที่เข้าเยี่ยมคารวะ อีกทั้งเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติยศชื่อเสียงของประเทศไทย และเป็นการอนุรักษ์ และบำรุงรักษาพระที่นั่งอนันตสมาคมให้สวยงามเป็นศรีสง่าแก่รัฐสภา จึงให้การสนับสนุนแก่สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาในการปรับปรุงพระที่นั่งอนันตสมาคม โดยให้มีการจัดสร้างห้องรับรองรัฐสภา และห้องปฏิบัติราชการของประธานรัฐสภา เพื่อการรับรองแขกให้มีความสง่างาม ภูมิฐานสมศักดิ์ศรีแก่รัฐสภา และให้มีการปรับปรุงบริเวณโดยรอบองค์พระที่นั่งอนันตสมาคม โดยให้ปรับปรุงระดับดกแต่งสนามหญ้า และบริเวณโดยรอบองค์พระที่นั่งอนันตสมาคม ขึ้นใหม่ ให้มีการสร้างน้ำพุ ซึ่งน้ำพุที่รื้อถอนจากบริเวณหน้าสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานที่ ให้มีการจัดพิพิธภัณฑ์รัฐสภา ณ ห้องโถง ชั้นล่างพระที่นั่งอนันตสมาคม



เพื่อเป็นการอนุรักษ์ของเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ด้านการเมือง การปกครอง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์พระที่นั่งอนันตสมาคม ภายหลังการปรับปรุงพระที่นั่งอนันตสมาคมดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้บริเวณพระที่นั่งอนันตสมาคมยิ่งเพิ่มความสวยงามเป็นที่ประทับใจ และเชิดหน้าชูตา สมศักดิ์ศรีประเทศไทยยิ่งขึ้น

ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่และบทบาทในการบริหารกิจการของวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับ เพื่อให้แต่ละสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสะดวกและคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในด้านสถานที่ เจ้าหน้าที่ที่จะช่วยทำงานและระบบในการทำงาน และยังมุ่งถึงการพัฒนาคูณภาพของสมาชิกสภา โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้เป็นผู้นำในการสัมมนาทางวิชาการ ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการ และนักวิชาการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการจัดให้มีผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพและเหมาะสมมาช่วยทำงาน

การร่างพระราชบัญญัติ

โดย มัลลิกา ลับไพรี

ในระบบรัฐสภานั้นบรรดาพระราชบัญญัติที่จะมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ย่อมต้องผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน จึงจะนำไป ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ แต่บรรดาพระราชบัญญัติที่รัฐสภาจะพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้นจะต้องมีผู้ร่างขึ้นโดยรวบรวมเจตนารมณ์ต่าง ๆ ในเรื่องที่จะคิดจะบัญญัติเป็นกฎหมายนั้นมาเรียบเรียงขึ้นเป็น “ร่างพระราชบัญญัติ”

ในการร่างพระราชบัญญัตินั้นย่อมมีหลักเกณฑ์อันพึงยึดถือ ไม่ใช่ว่าจะเขียนขึ้นได้ตามอำเภอใจ มิฉะนั้นแล้วจะเกิดการสับสนหรือขัดกันเองในตัวกฎหมายทำให้ไม่เหมาะแก่การใช้และอาจจะไม่ถูกหลักแห่งความยุติธรรม

การร่างพระราชบัญญัติที่รวบรวมขึ้นนี้ เป็นเพียงหลักเกณฑ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติเท่านั้น ส่วนในรายละเอียดย่อมศึกษาได้จากพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ประกาศใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

๑. ความหมาย

คำว่า “ร่าง” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง รูป โครง ตัว ถ้าเป็นคำกริยา หมายความว่า ทำรูปโครงสร้างขึ้นเพื่อลอก คัด หรือแต่งภายหลัง

พระราชบัญญัติ หมายถึง กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

การร่างพระราชบัญญัติ หมายถึง การเขียนข้อความในรูปร่างของพระราชบัญญัติ เพื่อเสนอให้รัฐสภาพิจารณาว่าจะประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัตินั้นหรือไม่ หรือควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่างพระราชบัญญัตินั้นประการใด และเพราะเหตุที่ยังไม่ยุติที่ผู้ร่างนี้เองจึงใช้คำว่า “ร่าง” (draft)

ขั้นตอนที่พระราชบัญญัตียังอยู่ในรัฐสภานั้นเราเรียกว่า “ร่างพระราชบัญญัติ” และถึงแม้ว่ารัฐสภาจะให้ความเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้วก็ตาม ถ้าตราบไต่ที่พระมหากษัตริย์ยังไม่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยก็ยังคงเป็นร่างพระราชบัญญัติอยู่ ยกเว้นกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธย แต่รัฐสภามีมติเห็นชอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๗๘ ก็ถือว่าร่างพระราชบัญญัติได้กลายมาเป็นพระราชบัญญัติแล้ว และเมื่อนายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย



๒. ประเภทของกฎหมาย

นอกจากรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และกฎมณเฑียรบาลแล้ว กฎหมายที่เราใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน แยกออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

ก. กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ

ข. กฎหมายของฝ่ายบริหาร

ค. กฎหมายของท้องถิ่น

ก. กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ

ได้แก่กฎหมายที่ออกโดยรัฐสภา โดยพระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของรัฐ ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา กฎหมายประเภทนี้ได้แก่พระราชบัญญัติต่าง ๆ รวมทั้งประมวลกฎหมาย

ข. กฎหมายของฝ่ายบริหาร

ได้แก่กฎหมายที่ฝ่ายบริหารออกใช้โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ โดยพระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของรัฐทรงตราขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี หรือตามคำแนะนำของผู้มีหน้าที่รับสนองพระบรมราชโองการ ได้แก่ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา และประกาศพระบรมราชโองการ

สำหรับพระราชกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศใช้พระราชกำหนดแล้ว คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาโดยมิชักช้า ถ้ารัฐสภานุมัติพระราชกำหนดนั้นก็จะมีผลบังคับใช้ดังเช่นพระราชบัญญัติ ถ้าไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นก็ตกไป

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายของฝ่ายบริหารลำดับรองลงมาอีกคือ กฎกระทรวง และประกาศกระทรวง ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีเป็นผู้ออกใช้ได้

ประกาศของคณะปฏิวัติก็เป็นกฎหมายของฝ่ายบริหารเช่นกัน กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ออกโดยคณะปฏิวัติ โดยอาศัยอำนาจปฏิวัติ ประกาศของคณะปฏิวัติอาจมีค่าบังคับแตกต่างกันไปตามเนื้อหาของสาระของประกาศของคณะปฏิวัติแต่ฉบับ ประกาศของคณะปฏิวัติบางฉบับมีค่าบังคับเป็นกฎหมาย บางฉบับอาจมีค่าบังคับเป็นเพียงพระราชกฤษฎีกา เช่น ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๗๙ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ และประกาศของคณะปฏิวัติบางฉบับอาจไม่มีค่าบังคับเลยก็ได้ เช่น ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เรื่องสมเด็จพระสังฆราชสิ้นพระชนม์ ซึ่งเป็นเพียงประกาศของทางราชการเท่านั้น



ค. กฎหมายของท้องถิ่น

เป็นกฎหมายในลำดับรอง ซึ่งรัฐมอบอำนาจให้องค์กรท้องถิ่นออกใช้บังคับในท้องถิ่นได้ ได้แก่ ข้อบัญญัติจังหวัด เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครและข้อบัญญัติเมืองพัทยา

ดังนั้นกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาที่จะออกมาใช้บังคับได้ก็มีเฉพาะพระราชบัญญัติและประมวลกฎหมาย นอกจากนี้ยังจะต้องทราบว่าเรื่องใดควรจะออกมาในรูปของพระราชบัญญัติ เรื่องใดควรจะออกมาในรูปของพระราชกฤษฎีกา หรือกฎกระทรวง ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคลใด หรือกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนก็ต้องออกมาในรูปของพระราชบัญญัติ หากเป็นรายละเอียดปลีกย่อยก็จะออกมาในรูปของพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง นอกจากนี้การที่จะออกพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงได้นั้นจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้จึงจะออกได้ ตัวอย่าง การจัดตั้งมหาวิทยาลัยจะต้องทำเป็นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๔ ว่า การจัดตั้งคณะหรือการยุบเลิกคณะให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ดังนั้น ถ้าจะจัดตั้งคณะอะไรขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา รัฐสภาจะออกพระราชบัญญัติจัดตั้งคณะขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ได้

๓. รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติ

รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติมีกำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๘ ข้อ ๔๑ ว่า “ร่างพระราชบัญญัติต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องมีบันทึกประกอบ ดังต่อไปนี้

(๑) หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ

(๒) เหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น ให้กำหนดโดยชัดเจน

ในกรณีที่การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายเดิม ให้ระบุมาตราที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกไว้ในหลักการหรือจะระบุในเหตุผลด้วยก็ได้

โดยที่ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรกำหนดไว้เพียงเท่านี้ ดังนั้น รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติที่ถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นไปในลักษณะที่ได้ทำตามอย่างกันมา โดยยึดถือกฎหมายฉบับเก่าเป็นหลักและพัฒนาขึ้นตามเหตุผลของผู้ร่างและ



การยอมรับของสภา แบบของร่างพระราชบัญญัติส่วนใหญ่จะมีลักษณะลอกเลียนมาจากกฎหมายของต่างประเทศ โดยนำมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสะดวกในการใช้ รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติที่เราถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

- ก. ตัวร่างพระราชบัญญัติ
- ข. ส่วนประกอบของร่างพระราชบัญญัติ
- ค. ส่วนประกอบในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่าง
พระราชบัญญัติ

.....(ค).....

พ.ศ.

.....(ค).....

(๓)

.....(ค).....

โดยที่เป็นการสมควร (๕).....

.....(๖).....

(๗) มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ..... พ.ศ.....”

(๘) มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ

(๙) มาตรา ๓

มาตรา ๔

มาตรา ๕

.....(๑๐).....

ลงชื่อ.....(๑๑).....ผู้เสนอ

(.....)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....



ก. คำร่างพระราชบัญญัติ

รูปแบบของคำร่างพระราชบัญญัติมีลักษณะดังหน้า ๕ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ใน (๑) เป็นชื่อร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งชื่อร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นเครื่องแสดงให้
เห็นถึง

- ฐานะของกฎหมาย คือมีฐานะเป็นพระราชบัญญัติ
- แนวทางของเรื่องหรือสิ่งที่กฎหมายฉบับนั้นมุ่งจะบัญญัติถึง กล่าวคือ เมื่อเห็นชื่อของร่างพระราชบัญญัติแล้วก็สามารถทำให้ทราบว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องอะไร

ส่วนแบบในการเขียนชื่อร่างพระราชบัญญัติ แยกออกได้เป็น ๒ แบบ คือ

(ก) ชื่อร่างพระราชบัญญัติที่บัญญัติขึ้นใหม่ เป็นแบบที่เขียนขึ้นโดยอาศัยความ
เข้าใจของบุคคลทั่วไปว่า เมื่อมีเจตนาจะควบคุมหรือคุ้มครองหรือกำหนดกิจการใน
เรื่องใดก็นำเอาเจตนาที่บัญญัติอย่างย่อ ๆ ไว้เป็นชื่อร่างพระราชบัญญัติ เช่น ถ้า
มีเจตนารมณ์จะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัยของประชาชน
ปัญหาในเรื่องกรรมสิทธิ์ในอาคารชุดที่มีอยู่แล้ว และวางหลักประกันให้กับผู้ที่เข้าไป
อยู่อาศัยในอาคารชุดต่อไปภายหน้าด้วย ถ้าจะพิจารณาจากเจตนารมณ์ดังกล่าวและ
นำมาเรียบเรียงให้เป็นชื่อกฎหมาย ก็อาจจะทำให้ได้ชื่อกฎหมายที่ยาวยากแก่การทำความเข้าใจ
และไม่สามารถบรรจุเอาเจตนารมณ์ต่าง ๆ ไว้ในชื่อกฎหมายได้ทั้งหมด เช่น
ถ้าใช้ชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์อาคารชุด พ.ศ.” ชื่อนี้ไม่สามารถ
ครอบคลุมเจตนารมณ์ของกฎหมายไว้ทั้งหมด ซึ่งอาจทำให้เข้าใจผิดว่าร่างพระราช
บัญญัตินี้บัญญัติแต่เพียงเรื่องการได้มา การโอน หรือการเปลี่ยนแปลงซึ่งกรรมสิทธิ์
ในอาคารชุดเท่านั้น หรือถ้าใช้ชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับ
อาคารชุด พ.ศ.” ชื่อนี้ครอบคลุมเจตนารมณ์เฉพาะเรื่องสิทธิและหน้าที่ของบุคคล
อยู่อาศัยในอาคารชุดเท่านั้น มิได้ครอบคลุมถึงการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในอาคารชุดด้วย
ดังนั้น จึงควรเลือกถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง ครอบคลุมเจตนารมณ์ของกฎหมาย
โดยครบถ้วน หากผู้ใดประสงค์จะใช้กฎหมาย เมื่ออ่านชื่อก็สามารถเข้าใจได้ กรณี
ตามตัวอย่างที่ยกมานี้ควรบัญญัติชื่อไว้แต่เพียงว่า “ร่างพระราชบัญญัติอาคารชุด
พ.ศ.”

ในชื่อของร่างพระราชบัญญัติจะต้องมีคำว่า พ.ศ. ต่อท้าย ซึ่งจุดสี่จุด
ต่อท้าย พ.ศ. ก็คือตัวเลข พ.ศ. นั้นเอง แต่ในขั้นนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ต้องใส่



แต่เดิมพระราชบัญญัติที่ได้ตราขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินั้น จะบัญญัติคำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” ไว้ในชื่อกฎหมายด้วย เช่น พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ต่อมาปรากฏว่าการบัญญัติชื่อกฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติมไว้เช่นนี้เป็นการไม่สะดวก และทำให้เกิดปัญหาว่าถ้าในปีเดียวกันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับเดียวกันมากกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป ย่อมเป็นการยากที่จะทราบได้ว่ากฎหมายฉบับใดแก้ไขเพิ่มเติมก่อนหรือหลัง นอกจากจะพิจารณาเนื้อหาในกฎหมายเท่านั้น ในปัจจุบันจึงไม่บัญญัติคำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” ลงไว้ในชื่อพระราชบัญญัติ แต่ใช้การเรียงตามลำดับโดยใช้คำว่า (ฉบับที่..) แทน ดังนั้นแม้ว่าในปีใดจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งครั้ง ปัญหาในเรื่องที่ว่าพระราชบัญญัติฉบับใดเป็นฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมก่อนหลังกันก็จะหมดไปด้วยเพราะคำว่า (ฉบับที่..) จะแสดงให้เห็นในตัวว่าพระราชบัญญัติฉบับใดแก้ไขเพิ่มเติมก่อนฉบับใดแก้ไขเพิ่มเติมหลัง

การเขียนฉบับที่ของร่างพระราชบัญญัติก็เช่นเดียวกับการเขียน พ.ศ. กล่าวคือจะไม่เขียนตัวเลขของฉบับที่ลงไปในส่วนร่างพระราชบัญญัติ ทั้งนี้เพราะยังไม่เป็นการแน่นอนว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่เท่าไร เช่น นายแดงเสนอร่างพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่..) พ.ศ. โดยมีหลักการว่าขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ และต่อมานายดำได้เสนอร่างพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยมีหลักการว่าขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ ซึ่งเป็นคนละประเด็นกันกับฉบับแรก กรณีเช่นนี้ยังไม่เป็นการแน่นอนว่าร่างพระราชบัญญัติของนายแดงหรือนายดำจะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือหลังกัน ร่างพระราชบัญญัติของนายแดงเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาก่อนร่างพระราชบัญญัติของนายดำก็จริง แต่อาจได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหลังจากพระราชบัญญัติของนายดำก็ได้ ดังนั้นในชั้นร่างพระราชบัญญัติจึงยังไม่ต้องใส่ตัวเลขฉบับที่ลงไป แต่จะใส่ต่อเมื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่จะต้องจัดใส่ตัวเลขฉบับที่เช่นเดียวกับการใส่ตัวเลข พ.ศ.

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันจะใช้คำว่า (ฉบับที่ ..) แทนคำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” แต่ก็มีข้อยกเว้นอยู่ ๓ ประการ ที่ยังคงใช้คำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” อยู่ และก็ได้นำเอาวิธีการเรียงลำดับกฎหมายโดยใช้คำว่า (ฉบับที่ ..) มาใช้ด้วย คือ



ตัวเลข พ.ศ. ลงไป จะใส่ตัวเลข พ.ศ. ก็ต่อเมื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการที่จะต้องใส่ตัวเลข พ.ศ. ลงในตัวร่างพระราชบัญญัติก่อนที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และตัวเลข พ.ศ. ที่ใส่ในชื่อร่างพระราชบัญญัติได้แก่ปี พ.ศ. ที่พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยนั่นเอง

การที่ไม่ใส่ตัวเลข พ.ศ. ลงไว้ในขั้นยกร่างก็เพราะว่ายังไม่เป็นการแน่นอนว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่สภานั้น รัฐสภาจะให้ความเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อใด เช่น เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ แต่รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย และพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ ก็ได้

(ข) ชื่อร่างพระราชบัญญัติที่บัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้ว พระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่แล้วนั้น เมื่อจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติที่จะแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องมีลักษณะที่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าเป็นพระราชบัญญัติที่ได้ตราขึ้นภายหลังเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติใด เมื่อใด

๑. กรณีที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย เช่น

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่.....)

พ.ศ.....

ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะในการบัญญัติประมวลกฎหมาย ได้บัญญัติพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับประมวลกฎหมายสำหรับประมวลกฎหมายฉบับแรกไว้ด้วย ดังนั้น ในการบัญญัติประมวลกฎหมายฉบับต่อมาซึ่งเป็นฉบับแก้ไขเพิ่มเติมจึงจำต้องบัญญัติพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับประมวลกฎหมายฉบับต่อ ๆ มาอีกด้วย แต่เนื่องจากประมวลกฎหมายนั้นไม่มีการบัญญัติ (ฉบับที่ ..) ไว้ในชื่อกฎหมายเหมือนกับพระราชบัญญัติ ประกอบกับประมวลกฎหมายจะใช้บังคับได้ต่อเมื่อมีพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับประมวลกฎหมายบัญญัติให้ใช้บังคับด้วย ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายจึงได้หาทางออกโดยการบัญญัติขึ้นเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายขึ้น

๒. กรณีที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ เช่น ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประกาศของคณะปฏิวัตินั้น จะประกาศออกมาใช้บังคับโดยเรียงตามลำดับ จึงมีคำว่า ฉบับที่ ๑ ฉบับที่ ๒ อยู่ในตัวประกาศของคณะปฏิวัติอยู่แล้ว ดังนั้น



เวลาจะแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับใดที่มีฐานะเป็นพระราชบัญญัติก็ต้องทำเป็นร่างพระราชบัญญัติโดยใช้คำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” เช่น “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙ พ.ศ.” และถ้าจะแก้ไขเพิ่มเติมเป็นครั้งที่สองหรือครั้งต่อ ๆ ไป ก็จะมีคำว่า (ฉบับที่ ..) ต่อท้ายด้วย เช่น “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

๓. กรณีที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญนั้น ถ้าต้องการแก้ไขเพิ่มเติมต้องทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ตามมาตรา ๑๙๔ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช” และถ้าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งต่อไปก็จะมีทั้งคำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” และ (ฉบับที่ ..) ด้วย เช่น ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช”

(๒) พระปรมาภิไธย

ใน (๒) เป็นพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๗ ซึ่งบัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้” แต่มีข้อยกเว้นอยู่สองกรณี ที่แม้พระมหากษัตริย์จะมีได้ทรงลงพระปรมาภิไธยก็สามารถนำไปประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ คือ

๑. กรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทรงลงพระนามหรือลงนามแทน เช่น พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้ากรมพระนครานุวัตติวงศ์ ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ลงพระนามแทน

๒. กรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธย แต่รัฐสภามีมติยืนยันตามมาตรา ๗๘ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเท่าที่ปรากฏมีอยู่ ๓ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๖) และพระราชบัญญัติแก้ไขวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๓)

(๓) วันที่ทรงลงพระปรมาภิไธย

ใน (๓) เป็นวันที่ทรงลงพระปรมาภิไธย ซึ่งมีข้อความดังตัวอย่างต่อไปนี้



ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๐

เป็นปีที่ ๓๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

(๔) เป็นข้อความที่แสดงให้เห็นว่าการออกกฎหมายเป็นพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีข้อความว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า”

(๕) คำปรารภ

ใน (๕) เป็นคำปรารภของพระราชบัญญัติ ซึ่งคำปรารภนี้ได้แก่วัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินั้นเอง แต่เดิมนั้นคำปรารภในพระราชบัญญัติจะบัญญัติไว้ค่อนข้างยาวถึงความจำเป็นมา หรือสาเหตุที่ต้องบัญญัติพระราชบัญญัตินั้น รวมทั้งยังได้บัญญัติถึงวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์อีกด้วย แต่ต่อมาแบบของคำปรารภได้เปลี่ยนแปลงไปโดยบัญญัติไว้แต่เพียงย่อ ๆ ถึงวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติเท่านั้น ส่วนสาเหตุที่ต้องบัญญัติกฎหมายขึ้น (ซึ่งเป็นการเขียนคำปรารภอย่างยาวในสมัยก่อน) ได้นำไปพิมพ์ไว้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ จึงไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลยืดยาวไว้ในคำปรารภอีก

วิธีการเขียนคำปรารภมีด้วยกัน ๓ วิธี คือ

๑. ร่างพระราชบัญญัติที่บัญญัติขึ้นใหม่ ใช้ว่า

“โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วย.....”

๒. ร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเดิม ใช้ว่า

“โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วย.....”

๓. ร่างพระราชบัญญัติที่ปรับปรุงพระราชบัญญัติเดิม กล่าวคือ ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมรวมทั้งพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ แล้วบัญญัติข้อความขึ้นใหม่แทน ใช้ว่า

“โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วย.....”

(๖) เป็นข้อความที่แสดงให้เห็นว่าการออกกฎหมายของรัฐสภาได้กระทำในนามของพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีข้อความว่า

“จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้”

การที่ต้องมีข้อความดังกล่าว เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ ซึ่งบัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจ



นั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

(๗) มาตรา ๑

ในมาตรา ๑ เป็นการกล่าวถึงชื่อของพระราชบัญญัติอีกครั้งหนึ่งว่าพระราชบัญญัตินั้นเรียกว่าอะไร เช่น กรณีที่เป็นการยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ใช้ว่า

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติรณนตร์ พ.ศ.”

ถ้าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเดิม ใช้ว่า

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติรณนตร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

(๘) มาตรา ๒

ในมาตรา ๒ เป็นวันใช้บังคับของพระราชบัญญัติ วันใช้บังคับได้แก่กำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ว่าจะให้กฎหมายมีผลใช้บังคับได้ตั้งแต่เมื่อใด ซึ่งนับได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญของกฎหมายแต่ละฉบับ เพราะถ้าขาดเสียซึ่งวันใช้บังคับแล้ว ผู้ใช้กฎหมายย่อมไม่อาจทราบได้ว่ากฎหมายฉบับนั้นมีผลใช้บังคับหรือยัง หรือมีผลใช้บังคับตั้งแต่เมื่อใด

ในเรื่องวันใช้บังคับนี้ ตามแบบของการร่างพระราชบัญญัติอาจแยกออกได้เป็น ๕ แบบ คือ

(ก) ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติที่จะให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปนั้น ได้แก่ กฎหมายที่มีความจำเป็นจะต้องใช้บังคับเป็นการรีบด่วน เช่น พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ พ.ศ. ๒๕๑๕ มาตรา ๒ บัญญัติว่า

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

วันใช้บังคับในกรณีนี้ถือได้ว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไป เพราะโดยหลักแล้วจะบัญญัติให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสทราบล่วงหน้า

(ข) ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

กรณีนี้เป็นกรณีของวันใช้บังคับโดยทั่วไป สาเหตุที่ต้องบัญญัติให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปนั้น ก็เพื่อต้องการให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้าก่อนวันที่กฎหมายจะมีผลใช้บังคับอย่างน้อยเป็นเวลาหนึ่งวัน เช่น



พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒ บัญญัติว่า

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

(ก) ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ได้ออกโดยแน่นอน

วันใช้บังคับที่กำหนดไว้โดยแน่นอนนี้ แบ่งได้เป็น ๒ แบบ คือ

๑. ใช้บังคับตั้งแต่วันที่กำหนดแน่นอนในภายหลัง มีจุดประสงค์ที่จะให้ทางราชการมีโอกาสเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือฝึกอบรมและทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นได้ และที่สำคัญก็คือ เพื่อต้องการให้กฎหมายใช้บังคับในระยะเวลาหนึ่งระยะเวลาใดที่ต้องการ เช่น พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒ บัญญัติว่า

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นไป

(พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๒)

๒. ใช้บังคับตั้งแต่วันที่กำหนดไว้แน่นอนย้อนหลังขึ้นไป ได้แก่กรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของส่วนรวม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความมั่นคงของสังคมและเงื่อนไขความจำเป็นอื่น ๆ ซึ่งเห็นว่าไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่ตรากฎหมายย้อนหลังในทางอาญา เว้นแต่เป็นการย้อนหลังเพื่อให้ผลดีแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย กฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับอายุความหรือกฎหมายที่กำหนดการบังคับคดีตามคำพิพากษา พระราชบัญญัติที่บัญญัติให้ใช้บังคับย้อนหลัง เช่น พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๒ บัญญัติว่า

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

(พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕)

(ง) ใช้บังคับเมื่อระยะเวลาหนึ่งล่วงพ้นไป

พระราชบัญญัติที่กำหนดวันใช้บังคับเมื่อระยะเวลาหนึ่งล่วงพ้นไปนี้ มีจุดประสงค์เช่นเดียวกับกฎหมายที่กำหนดใช้บังคับแน่นอนในภายหลัง คือ ต้องการให้ผู้ใช้กฎหมายได้มีเวลาเตรียมเพื่อให้สามารถปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายได้ แต่ต่างกัน



ที่ระยะเวลาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ในกรณีของการกำหนดวันใช้บังคับไว้แน่นอนใน ภายหน้านั้น เป็นการกำหนดไว้ชัดเจนว่าพระราชบัญญัติจะมีผลใช้บังคับในวันเดือน และปีใด แต่สำหรับการกำหนดระยะเวลาไว้ล่วงหน้าในกรณีนี้เป็นเพียงกำหนดระยะเวลาล่วงหน้าเอาไว้ ไม่ได้กำหนด วัน เดือน ปีแน่นอน ผู้อ่านกฎหมายจะยังไม่สามารถ ทราบในทันทีที่อ่านพระราชบัญญัติว่ามีผลใช้บังคับเมื่อใด จะสามารถทราบได้ต่อเมื่อ ได้นับระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ เช่น พระราชบัญญัติจรรยาทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒ บัญญัติว่า

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๒ ดังนั้นผู้อ่านกฎหมายจะทราบว่ากฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อใด ก็ต่อเมื่อ ได้คิดคำนวณไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งในกรณีนี้วันใช้บังคับพระราชบัญญัติ จรรยาทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้แก่วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๒ เป็นต้นไป

(จ) วันใช้บังคับเฉพาะระยะเวลาหนึ่ง

พระราชบัญญัติประเภทนี้กำหนดวันใช้บังคับและสิ้นสุดการใช้บังคับไว้ใน พระราชบัญญัตินั้นเอง เพราะมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้บังคับสำหรับเหตุการณ์หนึ่งเหตุ การณ์ใดโดยเฉพาะ เมื่อเหตุการณ์นั้นได้หมดสิ้นไป หรือเมื่อถึงระยะเวลาอันสมควร ก็ไม่จำเป็นจะต้องใช้บังคับต่อไปอีก จึงได้กำหนดวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดของพระราช บัญญัติไว้อย่างแน่ชัด เช่น พระราชบัญญัติเงินตราในภาวะฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒ บัญญัติว่า

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไปเป็นกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปี

(ธ) เนื้อหา

ตั้งแต่มาตรา ๓ เป็นต้นไปจนจบตัวร่างจะเป็นเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ เป็นเรื่องชี้ให้เห็นว่าพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เช่นไร มีความประสงค์จะควบคุม หรือคุ้มครองหรือกำหนดในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ผู้อ่านกฎหมายมีสิทธิหน้าที่ประการใด การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมีบทกำหนดโทษอย่างไรบ้าง และถ้าหากเนื้อหาของร่างพระราช บัญญัติมีมาก ก็อาจจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นลักษณะ หมวด หรือส่วน ซึ่งเรื่องเหล่านี้ผู้ร่าง จะต้องพยายามจัดเรียงลำดับขั้นตอนให้เหมาะสมและถูกต้อง เรื่องเนื้อหาของร่าง



พระราชบัญญัติจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

(๑๐) ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ใน (๑๐) เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๘ ที่บัญญัติว่า “บทกฎหมาย” พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการได้อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่มีบทบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้” ทั้งนี้เป็นไปตามหลักที่ว่า “พระมหากษัตริย์ไม่อาจทรงกระทำความผิด” (THE KING CAN DO NO WRONG)

พระมหากษัตริย์มิได้ทรงกระทำการใดโดยพระองค์เอง แต่ทรงปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐมนตรี ดังนั้นความรับผิดชอบในการออกกฎหมายจึงเป็นของรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะกำหนดให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ แต่ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในพระราชบัญญัติเกือบทุกฉบับ ข้อความในส่วนผู้รับสนองพระบรมราชโองการมีดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ศิริสุลลานนท์

นายกรัฐมนตรี

ข้อสังเกต ถ้าเป็นพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๗๘ ของรัฐธรรมนูญฯ ก็ไม่ต้องมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(๑๑) ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

ใน (๑๑) เป็นลายมือชื่อของผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติและพรรคการเมืองที่สังกัด ซึ่งมีเฉพาะร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ผู้เสนอจะปรากฏเฉพาะในหนังสือนำร่างพระราชบัญญัติเท่านั้น

หมายเหตุ ข้อความใน (๓), (๔), (๖) และ (๑๐) ในขั้นยกเว้นร่างพระราชบัญญัติ ยังไม่ต้องใส่ข้อความลงไป จะใส่ข้อความต่อเมื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่จะต้องเป็นผู้ใส่ข้อความลงไปให้ครบถ้วนก่อนที่จะนำขึ้นทูลเกล้าถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย



ข. ส่วนประกอบของร่างพระราชบัญญัติ เป็นส่วนที่มีใช้ตัวร่างพระราชบัญญัติ แต่นำมาใช้ประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่

(๑) บันทึกหลักการและเหตุผล (ดูภาคผนวก หน้า ๒)

ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ จำเป็นจะต้องมีบันทึกหลักการและเหตุผล ประกอบร่างพระราชบัญญัติด้วยเสมอ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๘ ข้อ ๙๑

หลักการ ได้แก่วัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ ตลอดจนแนวทางของร่างพระราชบัญญัติ และถือกันว่าการดำเนินการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจะต้องกระทำในขอบเขตของหลักการ การเขียนหลักการนั้นนิยมเขียนสั้น ๆ แต่ชัดเจนตามเจตนารมณ์ และในกรณีที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายเดิม จะต้องระบุมাত্রาที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกไว้ในตัวร่างพระราชบัญญัติด้วย

หลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้จะมีเฉพาะในขณะที่กฎหมายนั้นยังมีฐานะเป็นร่างพระราชบัญญัติอยู่เท่านั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นได้กลายสภาพเป็นพระราชบัญญัติแล้ว คือประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว จะไม่มีการนำเอาหลักการของร่างพระราชบัญญัติประกาศไปพร้อมกับพระราชบัญญัติด้วย คงเป็นสิ่งที่ใช้กันภายในระหว่างผู้ร่างและผู้พิจารณาเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะหลักการของร่างพระราชบัญญัติจะเป็นเครื่องชี้ให้ผู้ร่างและผู้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทราบว่าต้องร่างและออกกฎหมายในเรื่องใด เมื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ผ่านการพิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้ว หลักการของร่างพระราชบัญญัติก็ไม่มีความจำเป็นสำหรับผู้ใช้กฎหมาย เพราะผู้ใช้กฎหมายสามารถดูได้จากเนื้อหาของพระราชบัญญัติ ดังนั้น ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติในหนังสือราชกิจจานุเบกษาจึงไม่ได้ประกาศหลักการของพระราชบัญญัติไว้ด้วย

เหตุผล ได้แก่สาเหตุหรือความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายนั้น การเขียนเหตุผลนี้สามารถเขียนได้ตามความนึกคิดของผู้เสนอโดยเสรี แต่ควรจะให้เข้าใจความไม่วกวน และประการสำคัญก็ต้องสอดคล้องกับตัวร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ นอกจากนี้ไม่ควรเขียนรายละเอียดที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ถ้าหากต้องการจะแก้ไขอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรกล่าวไว้ในเหตุผลแต่เพียงว่าสมควรแก้ไขอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ไม่สมควรระบุจำนวนอายุลงไปแน่นอน เพราะสภาอาจแก้ไขได้



บัญญัตินั้นมีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติอื่น ก็จะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องนั้นด้วย หรือพระราชบัญญัติอื่นอาจมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติที่จะร่าง จึงต้องร่างให้สอดคล้องไม่ขัดแย้งกัน และหากจะยกเลิกพระราชบัญญัติใดก็ต้องดูให้รอบคอบว่ามีกฎหมายใดเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ ดังนั้น ในการที่จะร่างกฎหมายเรื่องหนึ่งอาจจะต้องร่างเป็นพระราชบัญญัติถึงสามฉบับ เช่น ถ้าจะตั้งมหาวิทยาลัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชขึ้นที่จังหวัดลพบุรี โดยให้โอนวิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี และวิทยาเขตเกษตรลพบุรี มาจัดตั้งรวมอยู่ด้วย กรณีนี้จะต้องร่างพระราชบัญญัติขึ้นถึงสามฉบับ คือ

๑. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ.

๒. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้เป็นเรื่องการจัดระเบียบราชการ กระทรวง ทบวง กรม โดยการเพิ่มมหาวิทยาลัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ให้สังกัดอยู่ในทบวงมหาวิทยาลัย)

๓. ร่างพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารบางส่วนของกรมการฝึกหัดครู และกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นของมหาวิทยาลัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ.

๖. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติ ผู้ร่างพระราชบัญญัติต้องใช้ความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะร่างพระราชบัญญัติให้มีเนื้อหาครอบคลุมเจตนารมณ์อย่างครบถ้วนและการบรรจุเนื้อหาสาระลงในร่างพระราชบัญญัติจะต้องระมัดระวังมิให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง และประการสำคัญที่สุดก็คือร่างพระราชบัญญัติที่ร่างขึ้นนั้นจะต้องไม่มีข้อความขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มิฉะนั้นจะไม่มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ตามมาตรา ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งบัญญัติว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”.

เนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในร่างพระราชบัญญัติควรมีอะไรบ้างนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับ แต่สิ่งที่ควรพิจารณาบรรจุลงในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว พอจะแยกกล่าวได้ ๒ กรณี ดังต่อไปนี้

ก. ร่างพระราชบัญญัติที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ



กรณีที่เป็นกรยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมที่ใช้บังคับอยู่แล้วเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่เข้ามานั้น เหตุผลของร่างพระราชบัญญัติจะต้องแสดงให้เห็นถึงอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎหมาย และต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ของสังคมและบ้านเมืองที่ได้เปลี่ยนแปลงไปมาประกอบกันเข้าเป็นเหตุผลในการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับเดิม เพื่อให้สภาจําแนด้วยเหตุผลและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้น

เมื่อร่างพระราชบัญญัติกลายเป็นพระราชบัญญัติคือประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว เหตุผลของร่างพระราชบัญญัติจะถูกนำมาบัญญัติไว้เป็นหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

(๒) แผนที่

ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงหรือกฎหมายอื่นใดต่อรัฐสภา แม้จะไม่มีบทบัญญัติให้มีแผนที่ท้ายพระราชบัญญัติก็ตาม ให้เสนอแผนที่เพื่อประกอบการพิจารณาต่อรัฐสภาด้วย เพราะหากมีแผนที่จะทำให้ได้ทราบรายละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น สภาจึงได้ขอให้ผู้เสนอส่งแผนที่มาด้วย ซึ่งก็ได้ถือปฏิบัติกันสืบมา

ค. ส่วนประกอบในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของสภา นอกจากจะต้องมีตัวร่างพระราชบัญญัติพร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังจะต้องมีส่วนประกอบอีกสองประการ คือ

(๑) หนังสือนำและมติของพรรคการเมือง

ในภาคผนวก หน้า ๑ ส่วนบนเป็นหนังสือนำส่งร่างพระราชบัญญัติ และส่วนล่างเป็นมติของพรรคการเมืองที่ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสองที่บัญญัติว่า “การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้นไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง”

ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ในหน้านี้จะมีเฉพาะในส่วนบนที่เป็นหนังสือนำส่งร่างพระราชบัญญัติ แต่ในส่วนล่างที่เป็นมติของพรรคการเมืองที่ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติจะไม่มี

(๒) ผู้รับรองร่างพระราชบัญญัติ



ในภาคผนวก หน้า ๔ เป็นลายเซ็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันกับผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ที่ให้การรับรองร่างพระราชบัญญัติจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๑๒๕ ของรัฐธรรมนูญ

ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ไม่ต้องมีผู้รับรองร่างพระราชบัญญัติจึงไม่ต้องมีส่วนนี้

๕. สิ่งที่ต้องกระทำก่อนการจัดเตรียมเนื้อหา

ก่อนที่จะลงมือร่างรายละเอียดในส่วนที่เป็นเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ ผู้ร่างพระราชบัญญัติจะต้อง

ก. ทำความเข้าใจกับหลักการ เมื่อได้รับหลักการมาแล้ว ผู้ร่างจะต้องศึกษาก่อนว่ากฎหมายที่จะร่างนั้นควรจะออกมาในรูปใด กล่าวคือ ควรจะร่างออกมาในรูปของพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง เช่น ได้รับหลักการมาให้ร่างพระราชบัญญัติตั้งกิ่งอำเภอขึ้นมาใหม่ ก่อนอื่นผู้ร่างจะต้องศึกษาก่อนว่าการตั้งกิ่งอำเภอทำอย่างไร การตั้งอำเภอทำอย่างไร การตั้งจังหวัดทำอย่างไร การตั้งกิ่งอำเภอไม่ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ จะตั้งกิ่งอำเภอได้โดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย แบ่งท้องที่อำเภอออกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ถ้าเป็นการตั้งอำเภอก็ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ส่วนการตั้งจังหวัดนั้นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ ดังนั้นในกรณีที่มีหลักการให้ตั้งกิ่งอำเภอขึ้นมาใหม่ จึงไม่สามารถทำเป็นร่างพระราชบัญญัติได้ กรณีนี้ผู้ร่างควรจะชี้แจงให้เจ้าของหลักการทราบ นอกจากนี้ผู้ร่างจะต้องศึกษาให้แจ่มแจ้งว่าวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติที่จะยกร่างขึ้นนั้น เป็นการยกร่างขึ้นใหม่ หรือเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกกฎหมายเดิมในเรื่องใด ด้วยเหตุผลประการใด หากไม่เข้าใจก็ต้องซักถามเจ้าของหลักการให้แจ่มแจ้ง

ข. ศึกษากฎหมายเดิม ถ้ากฎหมายที่จะยกร่างขึ้นนั้นเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ผู้ร่างจะต้องศึกษาพระราชบัญญัติเดิมทั้งฉบับก่อนว่าแต่ละหมวดแต่ละมาตรากล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง และเรื่องที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่ในมาตราใด หรือในกรณีที่จะเพิ่มข้อความขึ้นมาใหม่ ควรจะเพิ่มโดยใส่ไว้ที่ตรงไหน นอกจากนี้ผู้ร่างจะต้องตรวจสอบดูว่ากฎหมายนั้นแก้ไขเพิ่มเติมแล้วกี่ครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อไร

ค. ศึกษากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่หรือปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติใด ๆ ก็ตาม อาจจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น เมื่อต้องการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งฉบับใดหากพระราช



ข. ร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเดิมที่มีอยู่แล้ว

ก. ร่างพระราชบัญญัติที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ

ร่างพระราชบัญญัติที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยปกติจะมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติยกเลิกกฎหมายเดิมหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทบัญญัติยกเลิกกฎหมายเดิมหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องนี้จะเริ่มบัญญัติไว้ในมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัติ การบัญญัติข้อความยกเลิกกฎหมายแบ่งออกได้ ๒ แบบ คือ

๑. ยกเลิกกฎหมายโดยเฉพาะ เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อยกเลิกกฎหมายฉบับหนึ่งฉบับใด หรือกฎหมายเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๓ บัญญัติว่า

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๐๙

๒. ยกเลิกกฎหมายที่มีอยู่แล้วหรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น เช่น พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๓ บัญญัติว่า

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

วิธีการที่สองนี้ในปัจจุบันมีความเห็นว่าเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมนัก เพราะไประบุงลงไปได้มีการยกเลิกกฎหมายฉบับใดบ้าง ซึ่งเป็นการยากแก่ผู้ใช้ที่จะทราบว่ากฎหมายใดจะยกเลิกไปหรือไม่ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงนิยมใช้วิธีการยกเลิกกฎหมายโดยแน่ชัดว่าประสงค์จะยกเลิกกฎหมายฉบับใดบ้าง และยังบัญญัติยกเลิกกฎหมายอย่างกว้างเป็นการอุดช่องว่างที่อาจหลงลืมเอาไว้ด้วย เช่น พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๓ บัญญัติว่า

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๑๑

บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และประการอื่นใดในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

(๒) บทนิยามหรือคำวิเคราะห์ศัพท์

บทนิยามหรือคำวิเคราะห์ศัพท์ ได้แก่การอธิบายหรือการให้ความหมายของถ้อยคำเพื่อให้มีความหมายแน่ชัด ทั้งนี้ เพราะถ้อยคำเดียวกันในกฎหมายฉบับหนึ่งอาจจะมีความหมายอย่างหนึ่ง แต่ในกฎหมายอีกฉบับหนึ่งอาจมีความหมายแตกต่างกัน



กันไป การบัญญัตินิยามนอกจากจะทำให้ได้ความหมายที่ชัดเจนแล้ว ยังทำให้ได้ความหมายที่ลงรอยเดียวกัน และทำให้ไม่ต้องบัญญัติถ้อยคำซ้ำ ๆ กันเมื่อต้องการจะกล่าวถึงคำหรือความหมายเดียวกันอีกด้วย

บทนิยามหรือคำวิเคราะห์ศัพท์นี้โดยปกติจะบัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ต่อจากบทบัญญัติยกเลิกกฎหมาย แต่ถ้าในพระราชบัญญัติใดไม่มีการยกเลิกกฎหมายก็จะบัญญัติบทนิยามไว้ในมาตรา ๓ เช่น พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๔ บัญญัติว่า

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“อ้อย” หมายความว่า อ้อยซึ่งตามปกติใช้ในการผลิต

“น้ำตาลทราย” หมายความว่า น้ำตาลที่ผลิตได้จากอ้อย และหมายความรวมถึงอ้อยซึ่งเกี่ยวเป็นน้ำเชื่อมหรือรูปอื่นเพื่อใช้ในการผลิตน้ำตาลทราย และในกรณีที่มีการนำผลพลอยได้มารวมเพื่อคำนวณราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย ให้หมายความรวมถึงผลพลอยได้ด้วย

ในการบัญญัติบทนิยาม มีหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ผู้ร่างพระราชบัญญัติพึงยึดถือและคำนึงถึงก่อนที่จะตัดสินใจเลือกบัญญัติบทนิยามนั้น ๆ ไว้ คือ

๑. บัญญัติบทนิยามเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น เพราะเป็นการยากที่ผู้ร่างพระราชบัญญัติจะนิยามคำที่ต้องการไว้ได้ถูกต้องครบถ้วน และนำคำนิยามนั้นไปใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้ร่างพระราชบัญญัติจึงสมควรสรรหาถ้อยคำที่ถูกต้องและเหมาะสมมาใช้เสียก่อน เมื่อไม่สามารถหาถ้อยคำดังกล่าวใช้ได้แล้วจึงค่อยหันไปพิจารณาใช้บทนิยาม

๒. ต้องระวังที่จะไม่นิยามความหมายที่ขัดกับความหมายที่เข้าใจกันอยู่ตามปกติ เพราะจะทำให้เกิดความสับสนหรือเข้าใจผิดได้

๓. บทนิยามควรแยกบัญญัติให้ชัด โดยอาจจะแยกบัญญัติเฉพาะเรื่องบทนิยามเป็นมาตราหนึ่งต่างหาก

(๓) บทกำหนดโทษ

การบัญญัติบทกำหนดโทษไว้ในพระราชบัญญัตินับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะทำให้กฎหมายมีผลใช้บังคับในทางปฏิบัติ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพระราชบัญญัติทุกฉบับจะต้องมีบทกำหนดโทษ การจะมีบทกำหนดโทษไว้ในพระราชบัญญัติฉบับใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับสาระของกฎหมายนั้นเองว่าได้มีการห้ามมิให้บุคคลกระทำการใด ๆ หรือบังคับให้บุคคลต้องกระทำการใดหรือไม่ ถ้ามีบทบัญญัติทำนองดังกล่าวก็จำเป็น



ต้องมีบทกำหนดโทษไว้ด้วย โทษที่กำหนดอาจเป็นโทษในทางแพ่ง เช่น เพิกถอนใบอนุญาต หรือโทษในทางอาญา เช่น โทษจำคุก หรือปรับ เป็นต้น เช่น พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า

มาตรา ๑๗ ผู้ถือบัตรผู้ใดไม่อาจแสดงบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับ เมื่อเจ้าพนักงานตรวจบัตรขอตรวจ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

ในการกำหนดโทษไว้ในกฎหมายนั้นมีหลักอยู่ว่า โทษที่จะกำหนดไว้นั้นจะต้องเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ จะไม่กำหนดไว้ให้สูงมากจนเกินสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ที่ได้กระทำ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่าในยามคับขันหรือในยามฉุกเฉิน กฎหมายจะกำหนดโทษไว้สูงกว่าปกติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะในการกำหนดโทษได้คำนึงถึงพฤติการณ์ที่กระทำประกอบกับเหตุการณ์แวดล้อมและเวลาเป็นสำคัญด้วย

ในการบัญญัติบทกำหนดโทษนั้น ส่วนใหญ่จะบัญญัติไว้ในตอนท้ายของพระราชบัญญัติ โดยบัญญัติไว้ก่อนมาตราผู้รักษาการ หรือถ้าพระราชบัญญัตินั้นแบ่งเป็นลักษณะ หมวด หรือส่วน บทกำหนดโทษจะบัญญัติไว้เหนือบทเฉพาะกาล

(๔) บทเฉพาะกาล

โดยทั่วไปบทเฉพาะกาลในร่างพระราชบัญญัติจะมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแนวทางในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติในระยะเริ่มแรก เนื่องจากเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ สมควรให้ผู้ซึ่งกฎหมายรวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีเวลาศึกษาเสียก่อน ร่างพระราชบัญญัติฉบับใดจะมีบทเฉพาะกาลหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาผลการใช้บังคับของพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ซึ่งอยู่ในข่ายบังคับของพระราชบัญญัติพร้อมที่จะปฏิบัติตามได้ทันทีในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับหรือไม่ ถ้าไม่พร้อมจะต้องมีบทเฉพาะกาลขยายเวลาการใช้บังคับระยะหนึ่ง อาจเป็น ๓๐ วัน ๙๐ วัน หรือ ๑๘๐ วัน เช่น พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

มาตรา ๖๘ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. จังหวัด และ คชก. ตำบล ตามวิธีการที่กำหนดในมาตรา ๑๒ ให้เสร็จสิ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

๒. ในกรณีที่เป็นการร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ใช้แทนพระราชบัญญัติเก่าทั้งฉบับต้องพิจารณาถึงเอกสารบางประเภท เช่น ใบอนุญาต ประทานบัตร อาชญาบัตรว่าจะให้ใช้ได้ต่อไปตามพระราชบัญญัติใหม่ หรือจะให้มาของฉบับใหม่ ถ้าจะให้มาของฉบับใหม่ จะต้องมีบทเฉพาะกาลให้มาจัดการของฉบับใหม่ภายในกี่วัน เช่น พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๒ บัญญัติว่า



มาตรา ๗๒ บรรดาใบอนุญาตและใบอนุญาตชั่วคราวที่ออกตามพระราชบัญญัติ
รถยนต์ทุกชนิด พ.ศ. ๒๕๗๓ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงมีผลใช้บังคับค
ไปจนกว่าจะสิ้นอายุใบอนุญาตหรือใบอนุญาตชั่วคราวนั้น

๓. ถ้าเป็นเรื่องที่ปฏิบัติยังไม่เสร็จตามกฎหมายเก่าหรือกฎหมายที่ถูกยกเลิกเมื่อ
กฎหมายใหม่ใช้บังคับต้องมีบทเฉพาะกาลว่าจะยอมให้ปฏิบัติต่อไป หรือจะให้เริ่มต้นปฏิบัติ
ใหม่ เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒
มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า

มาตรา ๕๕ คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงาน ซึ่งค้างพิจารณา
อยู่ในศาลชั้นต้นตามมาตรา ๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมในวันเปิดทำการของศาล
แรงงานกลางศาลแรงงานภาค หรือศาลแรงงานจังหวัด ให้ศาลชั้นต้นตามมาตรา ๓
แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมคงพิจารณาพิพากษาต่อไปจนเสร็จ แต่ถ้าศาลนั้นเห็น
สมควรก็ให้อินคติให้ศาลแรงงานกลาง ศาลแรงงานภาคหรือศาลแรงงานจังหวัดที่มี
อำนาจพิจารณาคดีนั้น เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีต่อไปได้

๔. กรณีที่เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลซึ่งมีตามพระราชบัญญัติเก่า หรือพระราช
บัญญัติที่ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติใหม่ จะต้องพิจารณาว่าควรรับรองสิทธิได้มาแล้ว
หรือไม่ ถ้าเห็นว่าควรรับรองก็จะต้องมีบทเฉพาะกาล เช่น พระราชบัญญัติทนายความ
พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๘๔ บัญญัติว่า

มาตรา ๘๔ ให้ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความชั้นหนึ่งหรือชั้น
สองอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต
ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าใบอนุญาตเป็นทนายความนั้น ๆ เป็นใบอนุญาตที่ได้ออก
ให้ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ให้มีอายุใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่พระราชบัญญัต
ินี้ใช้บังคับ

๕. การรับรองให้พระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเมื่อ
ประกาศใช้พระราชบัญญัติใหม่ ทั้งนี้ เพื่อขจัดปัญหาที่ว่าเมื่อพระราชบัญญัติแม่บทถูก
ยกเลิกไป กฎหมายลูกบทจะต้องถูกยกเลิกไปด้วย เช่น พระราชบัญญัติจัดระเบียบปฏิบัติ
ราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า

มาตรา ๒๕ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับเป็นการแบ่งส่วนราชการ
ของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาได้ต่อไปจนกว่าจะได้มีกฎหมายแบ่งส่วนราชการของ
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ



ในการบัญญัติบทเฉพาะกาลนั้น โดยปกติมักจะบัญญัติไว้ในตอนท้ายสุดของพระราชบัญญัติหรือบัญญัติไว้ก่อนมาตราผู้รักษาการ

(๕) ผู้รักษาการตามกฎหมาย

ผู้รักษาการตามกฎหมาย ได้แก่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับงานในหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินั้น ผู้รักษาการอาจเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง เช่น พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๑๓ ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา ๑๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ถ้าเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหลายกระทรวง ก็ต้องมีรัฐมนตรีรักษาการหลายคน เช่น พระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๒๑ ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่อยู่ของมาตราผู้รักษาการนั้น ส่วนใหญ่จะบัญญัติไว้ในตอนท้ายสุดของพระราชบัญญัติ แต่ถ้าเป็นพระราชบัญญัติที่มีความยาวมาก มีการแบ่งเป็นลักษณะหมวดหรือส่วน บทบัญญัติว่าด้วยผู้รักษาการจะบัญญัติไว้ในตอนต้นในบททั่วไป

บทบัญญัติเรื่องผู้รักษาการ มีประโยชน์ คือ

๑. ทำให้มีรัฐมนตรีเจ้าของเรื่องที่แน่นอน ถ้าไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้รักษาการแล้ว ก็ยากที่จะทราบได้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดจะเป็นผู้ปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้น

๒. ทำให้สภาผู้แทนราษฎรอยู่ในฐานะที่จะควบคุมราชการแผ่นดินตามวิถีทางรัฐธรรมนูญได้สะดวกยิ่งขึ้น เพราะถ้าการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้นขาดตกบกพร่องหรือไม่เหมาะสม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็อาจตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติได้ หรืออาจเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเป็นรายบุคคลได้

๓. ทำให้ราษฎรสามารถติดต่อกับทางราชการเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติได้ถูกต้อง



โดยหลักแล้วกฎหมายต่าง ๆ จะต้องมีผู้รักษาการ แต่มีบางกรณีที่ไม่ต้องมีผู้รักษาการ คือ

๑. กฎหมายที่วางหลักกลาง ๆ ทั่วไป ซึ่งบัญญัติกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคล เช่น ประมวลกฎหมายอาญา

๒. กฎหมายที่วางหลักทั่วไปไว้และกำหนดว่าถ้ามีกรณีจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนั้นก็จะต้องตราเป็นกฎหมายเฉพาะกรณีอีกชั้นหนึ่ง เช่น กฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น เพราะเมื่อออกกฎหมายเฉพาะก็จะต้องมีรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายเฉพาะนั้น

๓. การยกเลิกกฎหมายเดิม มีผลทำให้กฎหมายที่ยกเลิกนั้นไม่มีอยู่แล้ว จึงไม่ต้องมีผู้รักษาการตามกฎหมายอีก เว้นแต่ในกรณีที่พระราชบัญญัตินั้นกำหนดให้ฝ่ายบริหารต้องปฏิบัติตามใดเพื่อผลแห่งการยกเลิกกฎหมาย จึงจะต้องมีผู้รักษาการตามกฎหมาย

๔. พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับเดิม กฎหมายฉบับเดิมนั้นยังมีผู้รักษาการตามกฎหมายอยู่แล้ว บทบัญญัติของกฎหมายฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมได้เข้าไปแทนที่ในกฎหมายเดิมโดยอัตโนมัติ จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้รักษาการตามกฎหมายอีก นอกจากในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ใหม่ซึ่งเป็นบทเอกเทศหรือในกรณีที่มีบทเฉพาะกาลขึ้นมาใหม่

(๖) บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

ถ้าเนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับใดมีรายละเอียดซึ่งละเอียดเกินกว่าที่จะนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ก็จะนำไปบัญญัติไว้ในตอนท้ายของพระราชบัญญัติในรูปของอัตราค่าธรรมเนียมหรือบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ แต่ได้มีการอ้างอิงถึงอยู่ในตัวพระราชบัญญัติ การนำไปบัญญัติท้ายพระราชบัญญัติยังให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้กฎหมายในการค้นหาและทำความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ อีกด้วย เช่น การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ ในมาตรา ๒๓ ได้บัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมได้ไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัติและได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) การออกบัตรตามมาตรา ๕ วรรคสอง

ฉบับละ ๒๐ บาท



- | | |
|---|---------------|
| (๒) การออกบัตรใหม่หรือเปลี่ยนบัตรตาม
มาตรา ๗ วรรคสาม หรือวรรคสี่ | ฉบับละ ๒๐ บาท |
| (๓) การออกใบแทนใบรับ | ฉบับละ ๒๐ บาท |
| (๔) การขอตรวจหลักฐานหรือคัดสำเนา
รายการเกี่ยวกับบัตร | ฉบับละ ๒๐ บาท |
| (๕) การคัดและรับรองสำเนารายการ
เกี่ยวกับบัตร | ฉบับละ ๕๐ บาท |

สำหรับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะมีบัญชีรายชื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติด้วย เช่น พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่แขวงตลาดบางเขนและแขวงสายไหม เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๔ ในมาตรา ๕ บัญญัติว่า “ให้เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่แขวงตลาดบางเขน และแขวงสายไหม เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชบัญญัติ ซึ่งปรากฏรายชื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ให้แก่การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย”

นอกจากนี้กฎหมายที่เกี่ยวกับระเบียบข้าราชการทั้งหลายก็จะบัญญัติอัตราเงินเดือนไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง “ข้าราชการรัฐสภาสามัญจะได้รับเงินเดือนตามตำแหน่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐ และตามอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้”

ข. ร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้ว

เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติที่ร่างขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้วนี้ จะระบุถึงสิ่งที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งอาจจะกระทำได้ ๓ กรณี คือ การแก้ไข การเพิ่มเติม และการยกเลิก

(๑) การแก้ไข ได้แก่การยกเลิกข้อความเดิมและบัญญัติข้อความใหม่ขึ้นมาแทน การแก้ไขนี้อาจจะเป็นการแก้ลักษณะ หมวด ส่วน มาตรา วรรคของมาตรา อุณมาตรา บทนิยาม อัตราค่าธรรมเนียม อัตราโทษหรือบัญชีท้ายพระราชบัญญัติก็ได้

แก้บทนิยาม เช่น

พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๗
มาตรา ๓ บัญญัติว่า



มาตรา ๓ ให้ยกเลิกคำนิยามคำว่า “เขตเดินสายไฟฟ้า” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “เขตเดินสายไฟฟ้า” หมายความว่า บริเวณที่ที่จะเดินสายส่งไฟฟ้า โดยมีความกว้างจากแนวศูนย์กลางของเสาสายไฟฟ้าด้านละไม่เกินสี่สิบเมตร”

แก้มาตรา เช่น

พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๔ บัญญัติว่า มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช ๒๔๘๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๑ ให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติหรือข้อบังคับ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมได้ไม่เกินอัตราและตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

(๒) การเพิ่มเติม ได้แก่การเพิ่มข้อความขึ้นมาใหม่ การเพิ่มเติมนี้อาจเป็นการเพิ่ม ลักษณะ หมวด ส่วน มาตรา วรรคของมาตรา अनुมาตรา บทนิยาม อัตราค่าธรรมเนียม หรือบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

เพิ่มมาตรา เช่น

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓ บัญญัติว่า

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑

“มาตรา ๔ ทวิ ให้เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีหน้าที่ บังคับบัญชาควบคุม และดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม”

เพิ่มวรรคของมาตรา เช่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒

“บัตรประจำตัวตามมาตรานี้ ให้หมายความรวมถึงบัตรประจำตัวประชาชน ที่หมดอายุแล้วด้วย”



(๓) การยกเลิก ได้แก่การยกเลิกข้อความเดิม ซึ่งเป็นการยกเลิกไปเลยโดยไม่มี การบัญญัติข้อความใหม่แทน การยกเลิกนี้ก็อาจทำได้ทั้งยกเลิกลักษณะ หมวด ส่วน มาตรา วรรคของมาตรา अनुมาตรา บทนิยาม อัตราค่าธรรมเนียมหรือบัญชีท้าย พระราชบัญญัติ

ยกเลิกมาตรา เช่น

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๑
มาตรา ๓ บัญญัติว่า

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วน
จังหวัด (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๑๐

ยกเลิกส่วน เช่น

พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๗ บัญญัติว่า
มาตรา ๗ ให้ยกเลิกส่วนที่ ๓ ว่าด้วยการยกเว้นค่าภาคหลวง มาตรา ๑๕ มาตรา
๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้
พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในการแก้ไข เพิ่มเติม หรือยกเลิกนั้น ถ้ามาตราหรือส่วนที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม
หรือยกเลิกได้เคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมาแล้ว จะต้องระบุไว้ด้วยว่าเคยมี
การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกโดยกฎหมายฉบับใด เช่น

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่
๔) พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๔ บัญญัติว่า

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคาร
รับรองโดยเจ้าพนักงานศาลออกใบรับรองให้”

๓. วิธีการร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อได้ศึกษาถึงรูปแบบและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติตลอดจนจัด
เตรียมข้อมูลต่าง ๆ ในการร่างพระราชบัญญัติไว้เรียบร้อยแล้ว ก็จะต้องนำข้อมูลนั้นมา
เรียบเรียงขึ้นเป็นร่างพระราชบัญญัติโดยมีวิธีการเรียบเรียงข้อมูลหรือข้อความ ดังนี้

ก. จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นพวก ๆ



LI RT

- ข. จัดทำโครงร่าง
- ค. การใช้ถ้อยคำ
- ก. จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นพวก ๆ

การจัดแบ่งเนื้อหาของพระราชบัญญัติออกเป็นพวกนี้ ผู้ร่างจะต้องเข้าใจถึงพระราชบัญญัติที่จะร่างว่ามีความจำเป็นต้องมีเนื้อหาใดบ้าง และจัดแบ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาไว้เป็นพวก ๆ ตามลำดับความเป็นมาหรือขั้นตอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน เช่น จัดแบ่งบทบัญญัติในเรื่องการจัดตั้งองค์การไว้พวกหนึ่ง บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการควบคุมบริหารงานภายในองค์การไว้อีกพวกหนึ่ง โดยจะต้องลำดับให้มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเสียก่อน จึงจะบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารงาน

การจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นพวกนี้อาจจะทำโดยแบ่งส่วนใหญ่เอาไว้ แล้วจึงแบ่งส่วนสำคัญรองลงมาลดหลั่นกันตามลำดับของความสำคัญ ให้กล่าวถึงหลักทั่วไปก่อนที่จะกล่าวถึงข้อยกเว้น ทั้งนี้เพราะหลักทั่วไปมักจะกระทบคนจำนวนมาก มากกว่าข้อยกเว้น

เมื่อจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นพวก ๆ แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการเรียงลำดับ ซึ่งวิธีการเรียงลำดับมีดังต่อไปนี้

๑. บทบัญญัติทั่วไปย่อมมาก่อนบทบัญญัติพิเศษหรือบทบัญญัติเฉพาะ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องที่จะใช้ทั่ว ๆ ไปไว้ในภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไปส่วนภาค ๒ ความผิด และภาค ๓ สหุโทษเป็นบทบัญญัติพิเศษได้บัญญัติไว้ต่อบทบัญญัติทั่วไป

๒. บทบัญญัติที่มีความสำคัญมากกว่า ควรมาก่อนบทบัญญัติที่มีความสำคัญน้อยกว่า เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติเรื่องความผิดไว้ในภาค ๒ และบัญญัติความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรไว้ในลักษณะ ๑ ในลักษณะ ๒ จึงบัญญัติถึงความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

๓. บทบัญญัติที่เป็นบทถาวรย่อมมาก่อนบทเฉพาะกาล เพราะบทบัญญัติถาวรเป็นบทบัญญัติที่วางหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น ซึ่งย่อมจะมีผลใช้บังคับอยู่จนกว่าจะถูกยกเลิกไป ส่วนบทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับเฉพาะช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น บทเฉพาะกาลโดยทั่วไปจึงอยู่ตอนท้ายของพระราชบัญญัติ

๔. งานจัดเรียงลำดับเกี่ยวกับเวลา ให้จัดเรียงลำดับตามเวลาของการกระทำ เช่น บัญญัติให้ตั้งคณะกรรมการเสียก่อน จากนั้นจึงบัญญัติเรื่องอำนาจหน้าที่ เป็นต้น



๕. บทบัญญัติอื่น ๆ จะต้องเรียงลำดับตามลักษณะรูปแบบของพระราชบัญญัติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องรูปแบบของร่างพระราชบัญญัติ

ข. การจัดทำโครงร่าง

เมื่อผู้ร่างสามารถแบ่งเรื่องออกเป็นพวก หมวด หมู่ต่าง ๆ แล้วจะต้องทำโครงร่าง (out line) เช่นเดียวกับการเรียงความ โดยอาศัยรูปแบบของร่างพระราชบัญญัติประกอบโดยให้กำหนดตามความเหมาะสมเป็นส่วน หมวด มาตรา ฯลฯ และแยกแยะเรื่องที่จะบรรจุไว้ในร่างพระราชบัญญัตินั้นออกตามขั้นตอน จากนั้นจึงนำเรื่องราวมาต่อเนื่องกันให้เป็นไปตามลำดับ สำหรับร่างพระราชบัญญัติสั้น ๆ อาจไม่จำเป็นต้องทำโครงร่างขั้นก็ได้ เพราะผู้ร่างสามารถจัดแบ่งและเรียงลำดับเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติได้โดยไม่ยุ่งยาก หรือในกรณีที่เป็นร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเดิม นั้น ผู้ร่างเพียงแต่ นำข้อความที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมมาบรรจุลงตามโครงร่างของพระราชบัญญัติเดิมเท่านั้น

การจัดทำโครงร่างจะช่วยทำให้ผู้ร่างพระราชบัญญัติ

๑. ได้พิจารณาปัญหาโดยรอบคอบว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นได้ขาดตกบกพร่องเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือไม่ เพราะเมื่อได้จัดทำโครงร่างขึ้นแล้ว ผู้ร่างสามารถพิจารณาได้ง่ายและละเอียดรอบคอบมากขึ้น

๒. มองเห็นความเหมาะสมในการจัดแบ่งเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติว่าควรจะแบ่งเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินั้นให้ย่อยลงมากน้อยเพียงใด เช่น ควรจะแบ่งเป็น หมวด เป็นมาตราหรือควรจะแบ่งเป็นส่วน เป็นหมวด เป็นมาตรา เป็นต้น

ค. การใช้ถ้อยคำ

ในการใช้ถ้อยคำนั้นผู้ร่างควรจะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนว่าตอนใดควรใช้ถ้อยคำอย่างไร เพื่อให้ได้ความหมายครบถ้วนถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ตอนใดควรจะใช้ถ้อยคำอย่างไรเพื่อไม่ให้มีปัญหาในเรื่องช่องว่างของกฎหมาย และตอนใดควรจะให้ถ้อยคำอย่างไรเพื่อให้รับกับความในตอนต้น ๆ ที่ได้ร่างมาแล้วหรือที่กำลังจะร่างต่อไป เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำที่ผู้ร่างพระราชบัญญัติจะต้องยึดถือคือ

๑. ต้องใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน รัดกุม และเป็นถ้อยคำธรรมดา ที่ทำให้ผู้ใช้กฎหมายสามารถเข้าใจความหมายที่ต้องการนั้นได้อย่างถูกต้องและแน่นอน โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการตีความ เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น เป็นศัพท์ทางเทคนิคที่ยังไม่ได้มีการบัญญัติ



ศัพท์ขึ้นหรือไม่มีถ้อยคำในภาษาไทยที่ตรงกับความหมายนั้น หรือเป็นการใช้ทับศัพท์หรือบทนิยาม เป็นต้น

๒. ใช้ถ้อยคำให้ลงรอยเดียวกัน การใช้ถ้อยคำให้ลงรอยเดียวกันนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการร่างพระราชบัญญัติ เมื่อต้องการความหมายเหมือนกันก็ต้องใช้ถ้อยคำเดียวกันอย่าใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกัน เพราะจะทำให้ไม่อาจหาวัตถุประสงค์ที่แท้จริงได้ และเกิดความสับสนต่อผู้ใช้กฎหมายได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้ถ้อยคำที่ลงรอยเดียวกัน ผู้ร่างจะต้อง

ก. ไม่ใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันให้หมายความถึงสิ่งเดียวกัน

ข. ไม่ใช้ถ้อยคำอย่างเดียวกันให้หมายความถึงสิ่งที่แตกต่างกัน หรือไม่ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายถึงสิ่งหนึ่งให้มีความหมายถึงสิ่งอื่น

ค. ไม่ใช้ถ้อยคำที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อแสดงถึงสิ่งที่ต่างกันในสาระ

ง. ไม่ใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันเพื่อแสดงถึงสิ่งที่เหมือนกันในสาระ

๓. ใช้ถ้อยคำสั้นแต่ได้ใจความ การใช้ถ้อยคำสั้นนี้ต้องคำนึงถึงเสมอว่าถ้อยคำสั้นที่ใช้กันนั้นต้องมีความหมายครบถ้วนรัดกุม ไม่ใช่อรรถาธิบายที่ควรต้องไป แต่เป็นการใช้ถ้อยคำที่จะเป็นโดยพิจารณาว่าถ้าตัดหรือเพิ่มคำใดไปแล้วจะไม่ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเสียความหมายไป ก็ต้องร่างให้เกิดความเข้าใจด้วย

๔. ใช้ถ้อยคำที่สามารถสื่อความหมายได้ ถ้อยคำที่ใช้ในร่างพระราชบัญญัติจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกันระหว่างผู้ร่างกับผู้ใช้บังคับ และผู้ถูกพระราชบัญญัตินั้นใช้บังคับ ถ้อยคำที่สามารถสื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์มากที่สุดก็คือ ถ้อยคำในความหมายที่ใช้กันอยู่ทั่วไปตามปกตินั่นเอง

๘. ลักษณะของร่างพระราชบัญญัติที่ดี

ร่างพระราชบัญญัติที่ดี สมบูรณ์ ไม่มีข้อบกพร่อง ย่อมก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อผู้เสนอและต่อการพิจารณาของสภา ซึ่งลักษณะของร่างพระราชบัญญัติที่ดีควรจะมีดังนี้เป็นแนวทางในการร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้ได้ร่างพระราชบัญญัติที่ดีนั้น พอจะสรุปได้เป็น ๔ ประการ คือ

๑. เป็นร่างพระราชบัญญัติที่ได้ร่างขึ้นโดยถูกต้องตามแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะจะทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีความถูกต้องและเป็นประโยชน์ในการนำเสนอสู่การพิจารณาของสภา หากไม่ถูกต้องตามแบบแล้วก็จะทำให้เสียเวลา การเสียเวลาทำให้ละเอียดถี่ถ้วนถูกต้องตั้งแต่แรกนั้นย่อมดีกว่าที่จะต้องมาเสียเวลาเมื่อมีร่างพระราชบัญญัติที่สำเร็จแล้วแต่ต้องมาแก้ไขกันอีก



๒. ร่างพระราชบัญญัติให้ได้สมตรงตามเจตนารมณ์ กล่าวคือ ต้องพยายามสื่อความหมายให้ได้ชัดเจนที่สุด ต้องทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับ ทั้งนี้ เพราะผู้ใช้กฎหมายมิใช่ผู้ร่าง และผู้ร่างมิใช่ผู้ใช้ความเข้าใจอาจไม่ตรงกัน จึงต้องใช้ถ้อยคำที่ชัดเจนรัดกุมและเป็นถ้อยคำธรรมดา ไม่ใช่ถ้อยคำที่มีความหมายได้หลายอย่าง เพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้องและแน่นอนโดยไม่จำเป็นต้องตีความ ผู้ร่างพระราชบัญญัติควรตรวจสอบโดยการทดลองตีความด้วยตนเองว่าหากได้บัญญัติเช่นนั้นจะเป็นปัญหาที่ต้องตีความหรือไม่ มีช่องว่างแห่งกฎหมายหรือไม่ นอกจากนั้นยังต้องระมัดระวังในเรื่องวรรคตอน ตัวสะกด ตัวการันต์ให้ถูกต้องตามอักขรวิธีด้วย

๓. เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีเหตุผลเหมาะสมกับสภาพการณ์ และสามารถเป็นไปได้แม้ว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นจะดีเพียงใด แต่ถ้าในความเห็นจริงแล้วไม่สามารถปฏิบัติได้หรือยังไม่เหมาะสมกับกาลเวลา ก็จะทำให้ไม่มีประโยชน์และไม่ประสบผลสำเร็จที่จะใช้บังคับต่อไป ฉะนั้น จึงจะต้องคำนึงถึงเหตุผลแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบอย่างรอบคอบด้วย เช่น ด้านงบประมาณรัฐจะพึงจัดสรรให้ได้หรือไม่ เป็นสิ่งสมควรจะยอมรับและปฏิบัติได้หรือไม่ การยึดยึดสิ่งใหม่ให้ปฏิบัติแม้จะเป็นสิ่งที่ดี แต่หากสัจจกษณกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอยู่ การจะเปลี่ยนแปลงไปเลยทีเดียวก็จะเป็นการยากและอาจมีปัญหาคามา

๔. การใช้เวลาในการจัดทำร่างพระราชบัญญัตินั้น ผู้ร่างจะต้องมีเวลาศึกษาและทำงานพอสมควร การร่างพระราชบัญญัติในเวลาอันจำกัดและเร่งรีบเกินไปนั้น ก็จะทำให้เกิดความบกพร่องได้ง่าย





Legislative Institutional Repository of Thailand

ภาคผนวก





Legislative Institutional Repository of Thailand

**แบบของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่
สภา**



Legislative Institutional Repository of Thailand



Legislative Institutional Repository of Thailand

ที่

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ข้าพเจ้าขอเสนอร่างพระราชบัญญัติ.....

..... มาเพื่อให้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ ผู้เสนอ

()

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

พรรค ได้พิจารณาแล้ว มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ได้

ลงชื่อ

()

หัวหน้าพรรคหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน



**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติ**

พ.ศ.

หลักการ

.....
.....
.....
.....
.....

เหตุผล

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ร่าง
พระราชบัญญัติ
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควร

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ

พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ

มาตรา ๓

มาตรา ๔

มาตรา ๕

ลงชื่อ ผู้เสนอ

()

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค



LI RT

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรครับรอง

- | | |
|-----------------|-----------------|
| 1.
() | 2.
() |
| 3.
() | 4.
() |
| 5.
() | 6.
() |
| 7.
() | 8.
() |
| 9.
() | 10.
() |
| 11.
() | 12.
() |
| 13.
() | 14.
() |
| 15.
() | 16.
() |
| 17.
() | 18.
() |
| 19.
() | 20.
() |
| 21.
() | 22.
() |
| 23.
() | 24.
() |
| 25.
() | |

ตัวอย่างร่างพระราชบัญญัติที่ยกร่าง ขึ้นใหม่



Legislative Institutional Repository of Thailand



Legislative Institutional Repository of Thailand

**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า**

พ.ศ.

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

เหตุผล

เนื่องจากโรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อที่มีอันตรายร้ายแรง และพระราชบัญญัติ
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. ๒๕๕๘ ใช้บังคับแต่เพียงสุนัขเท่านั้น ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้ว
ยังมีสัตว์อื่นที่นำโรคพิษสุนัขบ้าได้อีก จึงสมควรขยายขอบเขตการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า
ให้รวมถึงสัตว์อื่นนอกจากสุนัขด้วย นอกจากนั้นบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับให้เป็น
ไปตามกฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพที่จะควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าให้ได้ผลอย่างจริงจัง
รวมทั้งมีความจำเป็นที่จะต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
จากผู้เป็นเจ้าของสัตว์ซึ่งมาขอรับบริการจากเจ้าพนักงานสาธารณสุขด้วย เพราะวัคซีน
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในปัจจุบันมีราคาสูงขึ้น สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการ
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้



ร่าง
พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า
พ.ศ.

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.
.....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. ๒๔๘๘
บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติ
นี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์” หมายความว่า สัตว์อื่นนอกจากสัตว์ควบคุม

“สัตว์ควบคุม” หมายความว่า สุนัข หรือสัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าของ” หมายความว่า ผู้ครอบครองด้วย

“วัคซีน” หมายความว่า วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

“เจ้าพนักงานสาธารณสุข” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตาม
พระราชบัญญัตินี้

“ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์” หมายความว่า ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์
ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการบำบัดโรคสัตว์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ เจ้าของสัตว์ควบคุมต้องจัดการให้สัตว์ควบคุมได้รับการฉีดวัคซีนจาก
เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขมอบหมายหรือผู้ประกอบการ
บำบัดโรคสัตว์ ครั้งแรกเมื่อสัตว์ควบคุมมีอายุครบสามเดือน และจัดการให้สัตว์ควบคุมได้
รับการฉีดวัคซีนอีกทุกปีนับแต่วันที่ได้รับการฉีดวัคซีนครั้งแรกและครั้งต่อไป



LI RT

ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขมอบหมาย หรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ มีวัคซีนชนิดที่ใช้สำหรับการฉีดครั้งแรกเมื่อสัตว์มีอายุต่ำกว่าสามเดือน เจ้าของสัตว์ควบคุมอาจจัดการให้สัตว์ควบคุมได้รับการฉีดวัคซีนตามวรรคหนึ่งก่อนที่สัตว์ควบคุมจะมีอายุครบสามเดือนก็ได้

ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขมอบหมาย เป็นผู้ฉีดวัคซีนเจ้าของสัตว์ควบคุมต้องเสียค่าธรรมเนียมการฉีดวัคซีนตามอัตราที่กำหนด ในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ เมื่อสัตว์ควบคุมตัวใดได้รับการฉีดวัคซีนตามมาตรา ๕ แล้ว เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขมอบหมายหรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ซึ่งเป็นผู้ฉีดวัคซีน ต้องมอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์และใบรับรองซึ่งแสดงว่าสัตว์ควบคุมตัวนั้นได้รับการฉีดวัคซีนแล้วให้แก่เจ้าของสัตว์ควบคุม

ลักษณะเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและให้ใช้ได้เพียงหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับการฉีดวัคซีน

ใบรับรองแสดงว่าสัตว์ควบคุมได้รับการฉีดวัคซีน อย่างน้อยต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อเจ้าของสัตว์ควบคุม
- (๒) ชนิด พันธุ์ เพศ สี และอายุของสัตว์ควบคุม
- (๓) ชื่อและเลขที่ของวัคซีน และวันหมดอายุ
- (๔) วัน เดือน ปี ที่สัตว์ได้รับการฉีดวัคซีน และวัน เดือน ปี ที่สัตว์ควบคุมจะต้องได้รับการฉีดวัคซีนครั้งต่อไป
- (๕) ชื่อและที่อยู่ของผู้ฉีดวัคซีน

ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขมอบหมายหรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ เก็บต้นขั้วหรือสำเนาใบรับรองแสดงว่าสัตว์ควบคุมได้รับการฉีดวัคซีนไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีนับแต่วันที่ออกใบรับรองนั้น

มาตรา ๗ ในที่สาธารณะ ถ้าปรากฏว่าสัตว์ควบคุมตัวใดไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ซึ่งแสดงว่าสัตว์ควบคุมตัวนั้นได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว หรือมีแต่เป็นเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ที่มีอายุเกินหนึ่งปี หรือเป็นเครื่องหมายปลอม ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขจัดการทำลายสัตว์ควบคุมนั้นได้

มาตรา ๘ เพื่อป้องกันการแพร่โรคพิษสุนัขบ้า ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมี



อำนาจเข้าไปในบ้าน โรงเรือน สถานที่หรือพาหนะใดในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่พบว่าสัตว์ควบคุมตัวใดยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีนตามเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ ให้จัดการฉีดวัคซีนให้แก่สัตว์ควบคุมตัวนั้น ในกรณีนี้เจ้าของสัตว์ควบคุมจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้นอีกสองเท่า

(๒) นำตัวสัตว์ซึ่งปรากฏหรือมีเหตุสงสัยว่าตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้าไปรับการตรวจชันสูตร

(๓) สั่งให้เจ้าของสัตว์ควบคุมทำลายซากสัตว์ควบคุมซึ่งตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้าด้วยวิธีฝังหรือวิธีอื่นใด

มาตรา ๙ เมื่อสุนัขตัวใดปรากฏอาการของโรคพิษสุนัขบ้า คือ มีอาการดุร้าย วิ่งพ่นฟ่านไปมากัดทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางหน้า หรือเชื่องซึมชุกตัวในที่สงบแต่จะกัดเมื่อถูกรบกวน และมีลิ้นห้อยสีแดงคล้ำ น้ำลายฟูมปาก ตัวแข็ง หางตก หรือขาอ่อนเปลี้ยยืนไม่ได้ ให้เจ้าของสุนัขรีบควบคุมสุนัขตัวนั้น โดยวิธีแยกขังหรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อป้องกันสุนัขมิให้แพร่โรคพิษสุนัขบ้าและให้รีบแจ้งต่อเจ้าพนักงานสาธารณสุขโดยเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องกระทำภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่พบเห็นว่าสุนัขมีอาการของพิษสุนัขบ้า

เมื่อไม่มีกฎกระทรวงกำหนดสัตว์อื่นเป็นสัตว์ควบคุมซึ่งอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ในกฎกระทรวงนั้นต้องระบุอาการของโรคพิษสุนัขบ้าของสัตว์ควบคุมอื่นนั้นไปด้วย และเจ้าของสัตว์ควบคุมต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่สัตว์ควบคุมตัวใดถูกสัตว์ควบคุมหรือสัตว์อื่นซึ่งเป็นโรคพิษสุนัขบ้าให้เจ้าของสัตว์ควบคุมจัดการให้สัตว์ควบคุมตัวนั้นได้รับการฉีดวัคซีนโดยเร็วและให้ควบคุมสัตว์ควบคุมไว้เพื่อสังเกตอาการเป็นเวลาอย่างน้อยหกเดือนนับแต่วันที่ถูกกัด หากสัตว์ควบคุมตัวนั้นปรากฏอาการของโรคพิษสุนัขบ้าภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เจ้าของสัตว์ควบคุมรีบแจ้งต่อเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับเจ้าของสัตว์อื่นซึ่งมิใช่สัตว์ควบคุมด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่เมื่อสัตว์นั้นปรากฏอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้เจ้าของสัตว์รีบแจ้งต่อเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ สारว้ตรหรือสัตวแพทย์ท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

มาตรา ๑๑ เมื่อเจ้าพนักงานสาธารณสุขได้รับแจ้งว่ามีสัตว์ปรากฏอาการของ



โรคพิษสุนัขบ้าหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสัตว์เป็นโรคพิษสุนัขบ้าในบ้าน โรงเรียน สถานที่หรือพาหนะใด ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจเข้าไปในบ้าน โรงเรียน สถานที่หรือพาหนะที่มีสัตว์ปรากฏอาการดังกล่าวหรือสงสัยว่ามีสัตว์เป็นโรคพิษสุนัขบ้า ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสัตว์นั้น และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สัตว์ปรากฏอาการของโรคพิษสุนัขบ้าและยังมิได้มีการควบคุม ตามมาตรา ๔ ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขสั่งให้เจ้าของสัตว์จัดการควบคุมสัตว์ไว้เพื่อป้องกันสัตว์มิให้แพร่โรคพิษสุนัขบ้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบวัน และเจ้าพนักงานสาธารณสุข ต้องไปตรวจอาการของสัตว์นั้นเป็นประจำตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

(๒) ในกรณีที่สัตว์ไม่ปรากฏอาการของโรคพิษสุนัขบ้าแต่เจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นว่าสัตว์ตัวใดควรได้รับการฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้น ให้จัดการฉีดวัคซีนให้แก่สัตว์ตัวนั้น และเจ้าของสัตว์ต้องเสียค่าธรรมเนียมการฉีดวัคซีนตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ถ้าปรากฏว่าสัตว์ตัวนั้นเป็นสัตว์ควบคุมที่ยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีนตามเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ เจ้าของสัตว์ต้องเสียค่าธรรมเนียมการฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้นอีกสองเท่า

(๓) ในกรณีที่ปรากฏว่าสัตว์ตัวใดเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขจัดการทำลายสัตว์ตัวนั้น

มาตรา ๑๒ ในที่สาธารณะ ถ้าปรากฏว่ามีสัตว์ตัวใดเป็นโรคพิษสุนัขบ้าให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขจัดการทำลายสัตว์นั้นโดยเร็ว

มาตรา ๑๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าของสัตว์ หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานสาธารณสุขต้องแสดงบัตรประจำตัวเมื่อเจ้าของสัตว์ หรือผู้เกี่ยวข้องร้องขอ

บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานสาธารณสุขให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ เจ้าของสัตว์ผู้ใดไม่ชำระเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๕ มาตรา ๘ หรือมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษปรับตามจำนวนสัตว์นั้น ตัวละสามร้อยบาทถึงห้าร้อยบาท

มาตรา ๑๖ ผู้ใดใช้เครื่องหมายประจำตัวสัตว์หรือใบรับรองเพื่อแสดงว่าสัตว์ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว โดยไม่ได้รับมอบจากเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขมอบหมายหรือผู้ประกอบกรำบัตโรคสัตว์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันบาท



มาตรา ๑๗ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่เจ้าพนักงานสาธารณสุข ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘ เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขมอบหมาย หรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖ วรรคสี่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามมาตรา ๘(๓) หรือมาตรา ๑๑(๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันบาท

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัติ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุข กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัติ สดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

อัตราค่าธรรมเนียม

ค่าฉีกวีคซีน

ค่าเครื่องหมายประจำตัวสัตว์

ตัวละ ๑๐๐ บาท

ตัวละ ๕๐ บาท





Legislative Institutional Repository of Thailand

**ตัวอย่างร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่ม
เติมพระราชบัญญัติเดิม**



Legislative Institutional Repository of Thailand



Legislative Institutional Repository of Thailand

**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ ..)**

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “การประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ” ในมาตรา ๔ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ และมาตรา ๑๕(๔) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช ๒๔๗๕

เหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการศึกษาค้นคว้า และนำเอาหลักวิทยาศาสตร์มาใช้ในการประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ อันเป็นผลให้การประกอบโรคศิลปะแผนโบราณเจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ แต่พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช ๒๔๗๕ กำหนดให้ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณต้องเป็นผู้ได้รับการอบรมศึกษาจากผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตแล้วตามกำหนดเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณได้ศึกษาค้นคว้าและนำหลักวิทยาศาสตร์มาใช้อีกแขนงหนึ่ง จึงสมควรกำหนดให้มีการประกอบโรคศิลปะแผนโบราณอายุรเวทขึ้นอีกประเภทหนึ่ง พร้อมทั้งกำหนดความรู้ในวิชาชีพของผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณเสียใหม่ ตลอดจนแก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะให้สอดคล้องกันจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้



มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นรองประธานผู้แทนกระทรวงกลาโหมหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขสี่คน ผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัยสี่คนเป็นกรรมการและกรรมการ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันสาขาทันตกรรม เภสัชกรรม การพยาบาล การผดุงครรภ์ กายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ สาขาละสองคน ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณทั่วไปสองคนและผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณแบบอายุรเวทสองคน

กรรมการตามวรรคหนึ่งนอกจากประธาน และรองประธาน ต้องเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม และให้อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ถ้าตำแหน่งกรรมการใดว่างลง นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการขึ้นแทนในตำแหน่งของกรรมการนั้น กรรมการที่แต่งตั้งขึ้นแทนให้อยู่ในตำแหน่งได้เท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

ให้คณะกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช ๒๔๗๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ ๓๘ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๔) สำหรับผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ

(ก) ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณทั่วไป ต้องเป็นผู้ซึ่งได้รับการอบรมศึกษาจากผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณซึ่งได้ขึ้นทะเบียนรับอนุญาตแล้วตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และได้สอบผ่านความรู้ตามที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะกำหนด

(ข) ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณแบบอายุรเวท ต้องเป็นผู้ซึ่งจบการอบรมศึกษาโรคศิลปะแผนโบราณ โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ประกอบตามหลักสูตรที่กำหนด โดยสถานศึกษาในประเทศไทยที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะรับรอง และได้รับประกาศนียบัตรหรือใบรับรองการศึกษาของสถานศึกษานั้นและคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะอาจสอบความรู้ก่อนก็ได้”



มาตรา ๗ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่ ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รักษาการตามพระราชบัญญัติ

ตัวอย่างพระราชบัญญัติ



Legislative Institutional Repository of Thailand



Legislative Institutional Repository of Thailand

พระราชบัญญัติ

ประถมศึกษา

พ.ศ. ๒๕๒๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

เป็นปีที่ ๓๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการประถมศึกษา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๗๘
- (๒) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๓
- (๓) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๕
- (๔) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๙
- (๕) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“โรงเรียนประถมศึกษา” หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง ผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหมายความรวมถึงบุคคลที่เด็กอยู่ด้วยเป็นประจำหรือที่เด็กอยู่รับใช้การทำงาน

มาตรา ๕ การจัดตั้ง การบริหาร การรวม การปรับปรุง และการเลิกโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งกำหนดเกี่ยวกับเวลาเรียน ภาคเรียน หลักสูตร แบบเรียนอุปกรณ์



ทางการศึกษาและการวัดผลการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบ
ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖ ให้ผู้ปกครองของเด็กซึ่งอายุย่างเข้าปีที่แปด ส่งเด็กนั้นเข้าเรียนในโรง
เรียนประถมศึกษาจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า เว้นแต่เป็นผู้สอบได้ชั้นประถมศึกษา
ปีที่หกตามหลักสูตรตามมาตรา ๕ หรือหลักสูตรอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

การส่งเด็กเข้าเรียนตามวรรคหนึ่ง นักเรียนต้องไม่ขาดเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต
หรือปราศจากเหตุผลอันสมควรเกินเจ็ดวันในหนึ่งเดือน

ในกรณีที่เป็นการสมควร คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดมีอำนาจ
กำหนดให้ผู้ปกครองของเด็กในท้องที่ใดในเขตจังหวัดส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถม
ศึกษาเมื่อเด็กอายุต่ำหรือสูงกว่าที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้

การนับอายุให้นับตามปีปฏิทิน

มาตรา ๗ ในเดือนธันวาคมของทุกปี ให้คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ
หรือคณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี ประกาศรายละเอียดเกี่ยว
กับการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ให้ผู้ปกครองของเด็กซึ่งมีอายุที่กำหนด
ตามมาตรา ๖ ทราบ

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ปิดไว้ ณ สำนักงานเทศบาล ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการ
กิ่งอำเภอ ที่ทำการตำบลและหมู่บ้านและที่โรงเรียนประถมศึกษาในท้องที่นั้น

มาตรา ๘ เมื่อผู้ปกครองร้องขอ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ และ
คณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ มีอำนาจยกเว้นให้เด็กซึ่งมีลักษณะต่อไปนี้
ไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาได้

- (๑) มีความบกพร่องในทางร่างกายหรือจิตใจ
- (๒) เป็นโรคติดต่อตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๓) ต้องหาเลี้ยงผู้ปกครองซึ่งทุพพลภาพ ไม่มีหนทางหาเลี้ยงชีพและไม่มีผู้อื่น
เลี้ยงดูแทน
- (๔) มีความจำเป็นอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีตาม (๓) ถ้าผู้ปกครองซึ่งทุพพลภาพมีเด็กซึ่งต้องส่งเข้าเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษาพร้อมกันหลายคน ให้ยกเว้นเพียงหนึ่งคน

เมื่อปรากฏว่าเด็กพ้นจากลักษณะที่ได้รับการยกเว้นตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ



การการประถมศึกษาอำเภอหรือคณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี
สั่งถอนการยกเว้นนั้น

มาตรา ๙ บรรดาอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด
และคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับกรุงเทพมหานคร
เทศบาล และองค์การปกครองท้องถิ่นอื่นที่ฐานะเทียบเท่าเทศบาล ให้เป็นอำนาจหน้าที่
ของคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เทศบาล และองค์การปกครอง
ท้องถิ่นนั้น แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๐ ผู้ปกครองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่ง
พันบาท

มาตรา ๑๑ ถ้าในท้องที่ใดยังไม่พร้อมที่จะจัดการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถม
ศึกษาปีที่หกตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการให้คณะกรรมการการ
ประถมศึกษาจังหวัดประกาศผ่อนผันเป็นปี ๆ ไป และให้ถือว่าเด็กซึ่งเรียนจบชั้นประถม
ศึกษาปีที่สี่ในท้องที่นั้นพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับแต่จะผ่อนผันหลังจากเวลาที่กำหนด
ไว้เพื่อการจัดการศึกษาภาคบังคับของแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามประกาศให้ใช้แผน
การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ไม่ได้

มาตรา ๑๒ ให้บรรดากฎกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศ และระเบียบที่ออกตาม
พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๗๔ และใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระ
ราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระ
ราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ประกาศหรือระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้
ใช้บังคับแทน

มาตรา ๑๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราช
บัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ผู้รับ
สนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ดิถสุลานนท์

พลเอก ป. ดิถสุลานนท์

พลเอก ป. ดิถสุลานนท์

นายกรัฐมนตรี



หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วย
ประถมศึกษาฉบับปัจจุบันได้ประกาศใช้มาเป็นเวลาถึง ๔๕ ปีแล้วและแม้จะได้มีการแก้ไข
เพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวในเวลาต่อมาถึง ๕ ครั้งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เหมาะสมกับกาล
สมัย เพราะสภาพการของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ประกอบกับได้มีการตั้ง
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อ
ดำเนินการเกี่ยวกับการประถมศึกษาและได้มีการโอนโรงเรียนประชาบาลขององค์การ
บริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา
ธิการไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในโอกาสนี้สมควรปรับ
ปรุงกฎหมายว่าด้วยการประถมศึกษาเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องถามพระราช
บัญญัตินี้ขึ้น



พิมพ์ที่ หจก. คุณพิมพ์อักษรกิจ 31/14 ซอยวัดสังข์กระจาย ถนน 10600 โทร. 466-3371

นายสนอง ศิริกุลวัฒน์ ผู้พิมพ์ UIRT University of Thailand